

Zivot

KULTURNE SOCIÁLNÍ ČASOPIS

JÚN • ČERVEN • CZERWIEC • ČÍSLO 6 1974 ROČNÍK 17 cena 1 zl

Z ORAVSKÉHO ZÁMKU CHLAPCI POZERAJÚ, ČI SA NA BESKYDE BUČKY ROZVÍJAJÚ...

Tieto slová sa zrodili v goralských obciach Oravy dôvod pred janoškovskými časmi, lebo dôvod pred jeho zbojníčením boli na Orave skupiny hôrnych chlapcov. História Oravy zaznamenáva jednu v oblasti Piška, Mútneho a Oravského Veselého. Viedol ju „kapitán“ Glovník. Glovník bol vrah po smrti pochovaný na roli, pomenované po ňom ako „Glovníkova roľa“. Iná skupina šarapatila v okolí Rabčic a Oravskej Polhory pod vedením Mateja Klinovského.

Orava je veľmi rozľahlá a vrchovitá, siaha od Čadce až po Oravice a od Kraľovian až po Beskydy. Pýsi sa tým, že žiadne potôčik mimo Kraľovian nepreteká poza hranicou Oravy. Orava je obkolesená vrchmi a mnohé archeologické nálezy dokazujú, že tu už v praveku žil človek. V obciach Veľký Bystrič, Žaškov, Vyšný Kubín, Malatina, Nižná, Krásna Hôrka a iné, našli sa brúsené kamenné nástroje, pálené hrnce, bronzové šídlá, spony, kliny, ba neskôr aj meče. Väčšina archeologických nálezisk je nedaleko starodávnej a dôležitej cesty, ktorá už v laténskej dobe viedla cez Oravu do Poľska. Na ňu napájali cesty z Nitrianskej a Považskej ceste z Turca. Ináč história Oravy je úzko spätá s Oravským hradom.

Kraľovská pôda na Orave bola sčasti rozdeľovaná medzi veľmožov; ale aj oni boli len držiteľmi kráľovského majetku i keď poväčšine dedične. Menšie zeme daroval panovník obyvateľom ako odmenu za vykonávanie vojenskej služby, za čo sa stávali aj slobodnými občanmi. Časom vznikol stav zemanov, no základ obyvateľstva Oravy tvorili poddaní. Nedostatok obyvateľstva bol príčinou toho, že Orava bola osídľovaná pastiermi, rolníkmi a robotníkmi. Šoltysi najímal a získaval osadníkov na vyuťovanie lesov. Pre ľahšie získanie nových obyvateľov sa napr. odpúšťalo platenie daní na istý počet rokov. Šoltysi — najimateľia, podnikatelia — zas dôstávali dve časti zeme bez farch, neplatili dane, mali právo jedného kolesa v mlyne, boli ríchtarmi a vykonávateli sudeckej moci, vyberačmi pokút... Takto vzniklé osady, dediny, vybudované na šoltyskom práve, stretávame napr. pod názvom Lihot, Lehota, Lehôtka a pod. Za kráľa Mateja boli na Orave aj tri osady Valachov: Kňažia, Medzibrod a Valašská Dubová. Ich práva boli aj písomne potvrdené roku 1427 a od roku 1526

platilo známe „valašské právo“ (jus valahale).

Tito Valasi pochádzali z Balkánu. Privolali si aj Rusinov z Haliča. Na Orave si založili napr. Štúcie a Bziny. V rámci spomínaných výhod boli v 16. storočí založené ďalšie obce: Podbieľ, Slanica, Chlebnica, Bobrov atď.

Orava bola cirkevne podriadená nitrianskemu biskupstvu, od 14. storočia zas ostrhomskému biskupstvu. Väčšia časť patrila do archidiakonátu nitrianskeho, menšia, južná do liptovského.

Romantickým údolím rieky Oravy, ktorá sa nedaleko Kraľovian vlieva do Váhu, viedie „cesta“ cez celú Oravu. Krištofovo priečačná Orava od svojich prameňov v Oraviciach tečie nadol, kľukati sa a pri kraľovanskom tuneli vytvára vstupnú bránu na Oravu. Medzi tmavozelenými smrekovými a bukovými lesmi čnejú do výšky biele skaliská rozličných tvarov a strmostí. I tieto prírodné krásy Oravy pôsobia mohutne a dojímavo svojimi mimořiadne zaujímavými kontúrami, zvlášť za noc: no najkrajšie sa pnie bezprostredne ponad hladinu Oravy do vyše sto metrov výšky — Oravský zámok. Na severe, na hladine Oravského jazera trbliačajú sa plachetnice sta kŕdel labutí. Na brehoch v smrečinách je množstvo stanových základní a moderných hotelov. Okolité lesy sú plné lesných plošov: ľučoriedok, húb, jači, malín, červených brusničiek...

Počas prác pri zbere sena a v lesných škôlkach počuť svojrázne piesne a ujúkanie. Kdekoľvek kráčaš Oravou, sprevádzafa mnohoraká krása, svojprázosť, folklór, pamiatky.

Severne od priehrady vypína sa Babia hora a na ľavo od nej Pilisko. Tu sú výborné lyžiarske terény a v lete sýtozelená kosodrevina, ihličnaté lesy — akoby stvorené pre turistov i pre sanatória. Pod Babiu horou je známa horáreň, ospievana Hviezdoslavom v Hájnikovej žene. Blízko k Polhore sa zas nachádzajú pramene slanej jódovej vody, svižim zložením a kvalitou jedinečné v Európe. Pred rokom 1918 mali vo svete svoje meno; prichádzali sem zdaleka aj cudzinci. Polhorské kúpele vracali ľuďom zdravie; liečili tu Basedovovu chorobu, ženské nemoce, reumatizmus, kĺbové onemocnenia, žaludčné choroby a mnohé ďalšie.

Dávnejšie odparovali vodu a takto získanú solíku počovala aj cudzina. Polhorské kúpele bývali rekreačným miestom aj slovenského veľkého básnika Hviezdoslava, ktorý odtiaľ chodil k horári Michala Čajku a jeho Hanky. Nedaleko horárne, v Rabčici-

POZNAJME
ORAVU...

Naša krajina prežíva obdobie intenzívneho rozvoja. Úspešne sú realizované náročné spoločensko-hospodárske ciele, aké vytýčil pred spoločnosťou 6. zjazd strany a ktoré upravila hore 1. celoštátna stranická konferencia. Zvyšuje sa úsilie celého národa. Upevňuje sa vedomie, že toto zvýšené úsilie celku dáva pocit zadostučinenia každému obetovo pracujúcemu jednotlivecovi.

Často čítame komuniké o zasadaniach Politického byra. Informujú nielen o tematike zasadania, rozsahu a rôznorodosti riešených otázok, ale zároveň poukazujú na ich systematicosť, spôsoby riešenia problémov (mnoho zasadania sa koná spoločne s predsedníctvom vlády) a dôslednosť v realizácii kontrolných funkcií Byra voči schváleným uzneseniam zjazdu a UV, uzneseniam a rozhodnutiam výkoných ústredných orgánov štátnej administratívy.

Medzi množstvom ekonomických problémov prerokovaných v poslednom období, je o.i. projekt perspektívneho plánu a plánu priestorového obhospodárenia krajiny do roku 1990, ktorý predstavila Plánovacia komisia pri rade ministrov. Pri tejto téme mimoriadne podrobne boli diskutované návrhy týkajúce sa spoločensko-politickej cieľov, dynamiky a štruktúry rastu národného hospodárstva, pozdvihnutia životnej úrovne obyvateľstva, podielu Poľska na procesoch hospodárskej integrácie socialistických krajín, otázky zahraničného obchodu. Schváljujúc v priebehu diskusie predstavené konceptie, Byro odporúčalo dokončiť práce pri formovaní návrhu plánu do konca tohto roku a začať vypracovať predbežný spoločensko-hospodársky plán na roky 1976—1980.

PRÁCA PRE NÁROD

Politické byro sa systematicky zaobrába stavom a výsledkami spoločensko-hospodárskeho rozvoja krajiny v jednotlivých mesiacoch. Na základe predložených informácií a podrobnej diskusie zdôraznilo dobré výsledky, aké poľská ekonomika dosiahla v prvom štvrtfroku t.r.

Podrobna analýza ekonomických javov, znalosť problémov, určovanie úloh pre stranice inštancie a organizácie a kontrola ich realizácie — to sú charakteristické črty štýlu pôsobnosti Politického byra v oblasti ekonomických otázok.

Veľa pozornosti venuje Politické byro otázkam rozvoja poľnohospodárstva. Popri takých problémoch ako smery rozvoja poľnohospodárskej výroby a priemyslu poľnohospodárskych strojov, investície v poľnohospodárstve a hospodárenie zásobami krmív, v marci t.r. bol prerokovaný aj stav príprav poľnohospodárstva k polným prácam v tomto roku. Kladne bola zhodnotená iniciatíva ministerstva poľnohospodárstva smerujúca k zväčšeniu areálu výnosnejších druhov obilia — pšenice, jačmeňa a niektorých strukovín. Bola zhodnotená aj situácia v oblasti zásobovania poľnohospodárstva minerálnymi hnojivami, vápnom a prostriedkami na ochranu rastlín, ako aj priebeh opráv poľnohospodárskych strojov.

Veľmi dôležitým problémom je čo najlepšie využitie strojov v poľnohospodárstve. Nie je ich veľa, preto o to väčší význam má otázka pôsobnosti celého technicko-opravárskeho zázemia poľnohospodárstva a taká organizácia práce všetkých strojov, aby žiadnen traktor nezaháľal, aby sa stroje v pravý čas našli na poliach tých, ktorí svojou svedomitou prácou dosiahli vysoké výnosy, ako aj tých, ktorí nie sú v stave sami zobrať zo svojich polí úrodu. V tomto veľkom úsilií o úrodu je potrebná úzka spolupráca medzi rolníkmi, zavádzanie kolektívnej práce, špecializácie výroby, rozvoj kooperácie medzi rolníkmi a rolníckymi krúžkami, rolníckymi družstvami a štátnymi majetkami.

Otzáky zvýšenia životnej úrovne obyvateľstva, zlepšenia zásobovania trhu, zdravotnej ochrany a otázky sociálne patrí k tematike, o ktorej sa rokuje najčastejšie na zasadaniach Politického byra.

Politické byro odporúčalo vláde podniknúť nezbytné opatrenia pre ďalšie zvýšenie dodávok tržných tovarov. Odporúčalo o.i. obmedziť pre inštitúcie predaj takých tovarov, ktoré vyhľadávajú individuálnu odberatelia.

9. apríla t.r. bola prerokovaná informácia o výplatách z podnikových prémiových fondov za výsledky roku 1973, uskutočnených podľa nových zásad. Tieto zásady sú teraz jasné a zrozumiteľné pre každého pracovníka. Výplaty z prémiového fondu mali by do konca roka 1974 upevniť medzi osadenstvami podnikov presvedčenie o priamej závislosti výšky mzdy a výšky prémie od individuálnej práce každého zamestnanca.

Hlavnou tému zasadania Politického byra 2. apríla t.r. boli aktuálne problémy zdravotnej ochrany spoločnosti ako aj priebeh zbierky na Národný fond zdravotnej ochrany v prvom roku jeho existencie.

Údaje za rok 1973 nasvedčujú o zlepšení situácie v predbehaní chorobám a v ich liečení v merítke celej krajiny.

Významné zlepšenie zdravotnej ochrany nastalo na viedku. V období posledných dvoch rokov pribudlo na viedku vyše 300 zdravotných stredísk a 150 ošetrovň, stúpol počet zamestnaností lekárov o 24%, a ošetrovateľov o 40%. Skoro na polovicu sa zváčšil počet lekárskych návštěv doma. Naďalej sa však vyskytujú fažkosti v oblasti diagnostických vyšetrovania, odborných stomatologickej služieb a nemocničnej liečby. V tomto roku sa bude naďalej zvyšovať počet lekárov a ošetrovateľov, príčom zvláštnu pozornosť sa bude venovať zamestnávaniu v obecných zdravotných strediskách odborných lekárov — pediatrov a gynekológov.

Politické byro vyjadrielo uznanie spoločnosti za obetavosť v zbierke na Národný fond zdravotnej ochrany, na ktorý sa za uplynulý rok zozbieralo 2 mld 315 mln zl.

Čítanie informácií o zasadaniach Politického byra poskytuje nám obraz intenzívnej práce vedúceho kolektívu našej strany. Výsledky tejto práce sú badateľné a prospešné pre každého z nás. Dôsledné a všeobecne hodnotenie problémov, zodpovedné rozhodnutia a uznesenia Politického byra sa stretávajú so všeobeceným uznaním a úctou každého občana.

W.T.

EDWARD GIEREK:

„Máme akční program, schválený na VI. sjezdu strany, ktorý sjednocuje všechny pracující. Dosavadní realizace programu již přinesla významné zlepšení životních podmínek obyvatelstva, upevnila naši zemi, obohatila novými hmotnými i duševními hodnotami náš národ. Budeme dôsledne a vtrvale kráčet zvolenou cestou, aktivne prekonávat potíže, otevírat nové, široké perspektivy.“

(Z PROJEVU PRVNÍHO TAJEMNÍKA ÚV PSDS NA PRVOMÁJOVÝCH OSLAVÁCH VE VARŠAVE)

ČTK — Vedení Státního sanatoria a lékařského konzilium sdělují, že zdravotní stav prezidenta ČSSR armádního generála Ludvíka Svobody se zlepšil a pokračuje se v intenzívní léčbě.

16. MÁJA T.R. v Belehrade po siedmykrát zvolili Josipa Broza Tita za prezidenta Juhoslávie na neobmedzené obdobie. 30. mája J.B. Tito bol na zjazde zvolený za predsedu Zväzu komunistov Juhoslávie na neobmedzené obdobie.

DŇA 7. MÁJA T.R. vzdala funkcie kancelára NSR Willy Brandt. Za nového kancelára Nemeckej spolkovej republiky bol zvolený Helmut Schmidt, ktorý vytvoril novú koaličnú vládu.

Za nového prezidenta NSR bol zvolený Walter Scheel, ktorý bol vo vláde W. Brandta ministrom zahraničných vecí.

19. MÁJA T.R. vo Francúzsku zvolili nového prezidenta, ktorým sa stal Valéry Giscard d'Estaing. Predseda

Štátnej rady PER Henryk Jabłoński poslal novozvolenému francúzskemu prezidentovi blahoprajný telegram.

ZA ÚČASTI asi pěti tisíců delegátů, reprezentujících třicet čtyř milionovou organizaci VLKSM — zástupců všech svazových republik — se konal na Kremlu XVII. sjezd Komsomolu. Na letošní rok připadá 50. výročí pojmenování Leninovým jménem.

PRVNÍ MILIARDA. Již dalej než rok se v Moskvě a Tokiu projednávají návrhy na společné obhospodaření Sibiře. Při nedávném setkání předsedu vlády SSSR a Japonska byly určeny zásady prvních úvěrových dohod mezi oběma státy. Protokol, který byl podepsán v Tokiu, uvádí japonský úvěr ve výši jedné miliardy dolarů. Bude realizován dodávkami strojů, zářízení a spotřebního zboží. Sovětský svaz bude splácet uhlím a dřevem. To je teprve začátek. V budoucnosti návraty na sovětsko-japonské dohody počítají s hodnotou šesti až osmi miliard dolarů.

LETOŠNÍ ústřední oslavy dne može se budou konat v Kołobrzegu ve dnech 22. — 23. června.

Kromě hlavních oslav bude uspořádána řada podniků — neptunálie, jarmark kaszubského umění a kultury a

sportovní závody. Žáci Námořní rybářské školy v Kołobrzegu obdrží v této příležitosti komplex nových školních budov.

DOLARY ZA KONĚ. O naše akce jezdeckých koní jeví značný zájem zahraniční kupci a chovatelé. Rakušané, Italové, Švýcaři, Švédové, Němci a Finové platí za polské jezdecké koně 700 — 1500 dolarů.

PLR — SSSR. V souladu s protokolem o výmene zboží v letošním roce bude obchodní obrat Polska a SSSR vyšší o 11 proc. ve srovnání s minulým rokom a o 10 proc. vyšší než roční průměr dlouhodobé smlouvy. Je to mj. výsledek využívání rezerv, které se vyskytují během realizace vzájemných závazků a které je v našich obchodních styčích stálým jevem.

627 SPUTNIKŮ. Do konce roku 1973 vystřelili v SSSR 627 sputníků. Poslední — Kosmos 627 — je určen k pokračování v průzkumu vesmírného prostoru.

STŘEDISKO. V nejbližších letech vznikne v Gdańsku nové rozhlasové a televizní středisko. Bude mít tři velká studia, v největším (povrch 800 — 1000 m²) se bude natáčet televizní filmy. Bude zde také koncertní síň pro 1000 posluchačů.

STANISŁAW SZOZDA

NIKOLAJ GORELOV

MILÓŠ HRAZDIRA

NA STUPIENKOCH TRI NAJLEPSIE DRUŽSTVA PER, ZSSR A ČSSR.

SNÍMKY: CAF

27. PRETEKY MIERU Trybuny Ludu, Neues Deutschesland a Rude Práva skončili. Cyklisti skončili boj trvajúci 14 dní na trase 1800 km dlhej, vedúcej cez tri hlavné mestá: Varšavu, Berlín a Prahu. Slávostné ukončenie podujatia troch bratských redakcií sa konalo na pražskom štadióne Strahov.

Pre polských fanúškov táto slávlosť bola mimoriadne radostná. Na stupienoch troch najlepších pretekárov 27. pretekov mieru stáli: Stanisław Szozda — individuálny víťaz, Nikolaj Gorelov (ZSSR) — druhý najlepší pretekár a Miloš Hrazdira (ČSSR), ktorý obsadil tretie miesto.

V súťaži družstiev zvítazilo polské družstvo v zložení: Stanisław Szozda, Jan Brzeźny, Józef Kaczmarek, Janusz Kowalski, Bernard Kręczyński a Tadeusz Mytnik. Druhé miesto obsadilo družstvo ZSSR a tretie Československo.

NAJDÔLEŽITEJŠIE ŠPORTOVÉ PODUJATIE ROKA

FINÁLE X. MAJSTROVSTIEV SVETA VO FUTBALE

13.VI. — 7.VII. T.R. V NSR

V TOM:

13.VI. — ZAHÁJENIE TURNAJA: BRAZILIA—JUHOSLAVIA (II. SKUPINA) VO FRANKFURTE NAD MOHANOM.

15.—23. — ZÁPASY V IV. SKUPINE:

15. POESKO — ARGENTÍNA V STUTTGARTE,

19. — HAITI — POESKO V MNÍCHOVE,

23. — TALIANSKO — POESKO V STUTTGARTE.

26.VI., 30.VI., 3.VII. — ZÁPASY VO DVOCH SKUPINÁCH V SEMIFINÁLE,

6.VII. — ZÁPAS O BRONZOVÚ MEDAILU,

7.VII. — FINÁLE X. MAJSTROVSTIEV SVETA.

PORUGALSKÉ KOLONIÁLNE IMPÉRIUM

ANGOLA — 1 246 700 km², 5,6 mln obyvateľov. Na tomto území sa nachádzajú veľké nerastné bohatstvá: nafta, železná a meďná ruda, diamanty, ktoré ťažia americké, brazílske, belgické a juhoafričké spoločnosti.

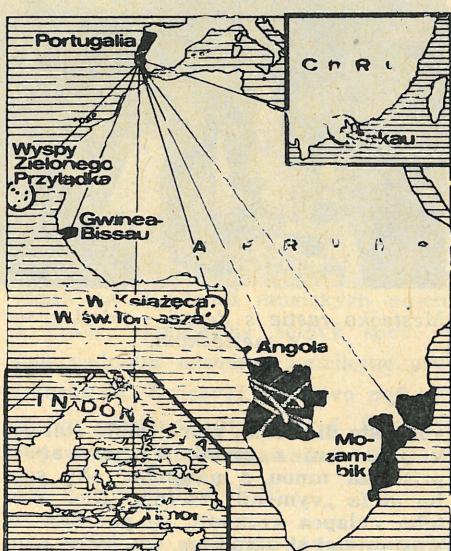
MOZAMBIK — 783 000 km², 7,8 mln obyvateľov, nemá nerastné bohatstvá; hlavným bohatstvom tejto krajiny sú poľnohospodárske plodiny. **GUINEA BISSAO** — 36 125 km², 560 tis. obyvateľov. Je to typicko poľnohospodárska krajina.

KAPVERDSKÉ OSTROVY — 3929 km², 272 tis. obyvateľov.

OSTROV SV. TOMÁŠA A KNIEŽACÍ OSTROV — 964 km², 76 200 obyvateľov. Oba ostrovy slúžili ako miesto vyhnanstva pre neposlušných obyvateľov kolónii. Odial niet návratu — takáto bola mienka o oboch ostrovoch.

Azijské državy Portugalska zahrňujú ostrovy Timor (14 925 km², 610 tis. obyvateľov) a Makau (16 km², 248 tis. obyvateľov).

Pre porovnanie uvádzame, že Portugalsko má 92 082 km² a 9,5 mln obyvateľov.

metrov v Afrike a na Atlantickom oceáne.

Avšak tento spatočnícky systém sa už dlhšie nedalo udržať. Drastická ekonomická zaostalosť krajiny s najnižším v Európe národným dôchodkom na jedného obyvateľa a najvyšším percentom negramotnosti, ako aj neúspech vo vojne s národooslobodeneckým hnutím v afrických kolóniach, musel viesť k zmene vo vedomí príslušníkov armády. Keď sa tak stalo, režim padol prudko a vlastne bez odporu za jednu noc, z 25. na 26. apríla t.r. Vojsko prevzalo kontrolu nad státom. Bývalý prezident A. Tomaso a býv. ministerský predseda M. Caetano dostali povolenie na odchod z Portugalska. Na čele junty, ktorá prevzala moc, sa postavil gen. Antonio de Spinola, autor knihy, v ktorej sa vyjadril za ukončením ozbrojenej intervencie v kol-

PÁD DIKTATÚRY

Portugalsko: krajina počítajúca 92 tis. km² na Iberskom poloostrove, ok. 10 mln obyvateľov, hlavné mesto Lisabon s asi 1,4 mln obyvateľov.

V roku 1926 tridsaťsedemročný profesor z Coimbra, reprezentujúci krajinu pravičarsky smer kresťanských demokratov uverejnil knihu, určenú hlavne pre vojenské kruny, v ktorej sa vyjadril za zavedenie finančného poriadku v Portugalsku, otriasanom ekonomickými krízami a častými prevratmi.

Keď došlo k ďalšiemu puču, vojsko zverilo coimberskému profesorovi vedenie ministerstva financií a o štyri roky neskôr stal sa šéfom vlády s neobmedzeným splnomocnením. Taký bol počiatok kariéry jedného z najstarších diktátorov na svete — Antonia de Oliveru Salazara a zároveň začiatok fašistického režimu v Portugalsku.

Diktátorový režim udržiavaný pomocou tajnej bezpečnostnej polície, jedinej vládnejcej strany, železnej cenzúry a hlavne armády upriamej na pokračovanie v koloniálnych vojnách, si bezohľadne podriaďal vlastnú spoločnosť a desiatky rokov nedelitelne vládol nad obrovským koloniálnym impériom s rozlohou dvoch miliónov štvorcových kilometrov, ku ktorému patrili územia vzdialené tisíce kilo-

míach ked' napísal, že „je to beznádejné vojno, ktorú nemožno vyhrať“. Na slobodu boli prepustení mnohí politickí väzňovia, vrátili sa z vyhnanstva lavičiarí vodcovia komunistickej a socialistickej strany a po prvýkrát do ulíc vyšli portugalské masy v prvomájovom sprívode.

Zatiaľ junta dodržala slove o prinavrátení slobôd a občianskych práv. Dňa 15. mája t.r. vznikla dočasná portugalská vláda, do ktorej vošli aj dva predstaviteľia Portugalskej komunistickej strany s jej generálnym tajomníkom Sa Carneiro a traja predstaviteľia Portugalskej socialistickej strany s jej generálnym tajomníkom Mariom Soaresom. Prezidentom sa stal gen. A. Spinola a predsedom vlády prof. Adelino Palma Carlos. O rok majú byť rozpísané slobodné voľby.

Udalosti v Portugalsku majú veľký význam pre Afriku. Nová vláda viedie rozhovory s národooslobodeneckým hnutím v koloniách. Avšak pokiaľ možno sa orientovať, postulujú nového prezidenta smerujú k priznaniu týmto državám autonómie. Avšak africké krajiny chceú plnú nezávislosť. Podporujú ich v tom portugalskí komunisti, ktorí po prvýkrát od polstoročia získali možnosť pôsobiť legálne.

HLAVNÉ NARODNO-OSLOBODZOVACIE HNUTIA

PAIGC — Strana nezávislosti Guiney a Kapverdských ostrovov. Je to lavičiarska strana, ktorú podporuje OAJ (Organizácia africkej jednoty). Má armádu v počte ok. 10 tis. partizánov. Vyhlásila nezávislosť svojej krajiny.

MPLA — Ludový front oslobodenia Angoly, protiimperialistická organizácia, ktorú podporujú radikálne africké štaty. Riadi boj ok. 7 tis. vojakov.

FNLNA — Národný front oslobodenia Angoly, zastávajúci konzervatívny postoj, zahrňuje hlavne plemeno Bakongo. Jeho ozbrojené sily počítajú ok. 5 tis. vojakov.

FRELIMO — Front oslobodenia Mozambyku. Lavičiarska protiimperialistická organizácia, ktorá udržiava kontrolu nad armádou počítajúcou ok. 9 tis. vojakov.

AFRICKÁ TRAGÉDIA

Už štvrtý rok trvá katastrofálne sucha a hlad v africkej oblasti tzv. Sáhelu — polopúste zahrňujúcej územie veľké ako Európa na juhu od atlantickej pobrežia Mauretanie a Senegalu, cez Mali, Niger, Hornú, Voltu, Nigériu, Čad, južný Sudán a Etiópiu.

Nedostatok zrážok mal za následok obrovské zničenie kultúr a pastvin, aké tu doteraz ani nepoznali. Vysychajú celé oázy. Z okolo 15 miliónov kusov dobytka v Mali, Nigériu, Nigérii a Hornej Volte ostalo menej ako polovica. Dobytok vyčerpaný nedostatom vody a krmovín naďalej padá v tisícoch. Sú oblasti, v ktorých už pred rokom skoro úplne vyhynul. Osevne zrno bolo skŕmené.

Následky tejto tragickej pohromy pestili milióny ľudí, ktorí skoro v 90% žijú na tomto území z primitívneho roľníctva a chovu. Najtragickejšia situácia je v Etiópii, kde od hladu a smrčia zahynulo už viac ako 100 000 osôb, z toho polovica detí. Dva milióny ľudí trpia strašným hladom. Trvá veľký exodus vidieckeho obyvateľstva do miest, kde rastú strediská chudoby, bez nádeje na lepší osud.

Akcia vlád a pomoc medzinárodných organizácií znížila sieť úmrtností, ale nie je v stave vyžiť všetkých. Ľudia zúfalo hľadajú do budúcnosti, čakajú na obdobie dažďov, ktoré nastáva obyčajne v júni. Keby však sucho pokračovalo aj tento rok, zahynie všetok sáhelský dobytok a ohrozí to celé africké obyvateľstvo. Keby však prišli spasiteľné dažďe — čím obsiať pôdu, čím nahradiť padlé stáda? — to sú otázky, na ktoré Afrika nevie dať odpoved.

Korene africkej tragédie netkvajú totiž iba v nedostatku zrážok, ale sú

zároveň následkom veľkej ekonomickej zaostalosti a spoločenskej štruktúry, ktoréj tradícia siaha do najdávnejších čias. Práve tieľo záťaže, minořiadne cieľné v Etiópii, vysvolali tunajšiu napäť a vnútorných nepokojo, ktoré poznáme zo správ svetových agentúr. Z času na čas dochádzajú v Etiópii k skúške sil, ktorá otriasa základmi tohto starého cisárstva, zaočiavajúceho daleko pozadu za inými africkými krajinami.

Základom etiópskej ekonomiky je naskrize feudálne, primitívne poľnohospodárstvo, obrovská väčšina pôdy sa nachádza v rukách veľkostatkárov a koptickej cirkve; 90% obyvateľstva te sú negramotní; národný dôchodok na jedného obyvateľa patrí k najnižším na svete a čini iba 70 dolárov ročne. Bezhraničnú biedu prehľbilo ešte katastrofálne suchu.

Vodcovia etiópskej revolty, ktorá vysla z vojenských kruhov zahrňujúcich nižších dôstojníkov a vodcovia početne slabého, ale stále vplyvnejšieho odborárskeho a študentského hnutia nie sú známi.

Tieto sily sa usilujú o zavedenie pokrokových forem štátnej moci a nastolenie spoločenských reform, tak veľmi potrebnej v Etiópii. Cisár Haile Selasie, ktorý vládne 57 rokov, oznámil o práciach smerujúcich k zmene ústavy a vlády. Aky rozsah budú mať tieto zmeny, dnes ešte nemožno povedať. Možno iba vyjadriť presvedčenie, že táto krajina musí zrýchliť krok na ceste k spoločenskému a ekonomickému pokroku.

A.A.

COLNO-DEVÍZOVÉ PREDPISY

Hlavný colný úrad uverejnil najdôležitejšie informácie o colno-devízových predpisoch, platiacich pre turistov cestujúcich do Československa alebo cestujúcich tranzitom cez ČSSR.

Predovšetkým nesmieme zabúdať, že vyvážanie niektorých tovarov z ČSSR je obmedzené alebo priam zakázané. Tak teda obmedzené je vyvážanie: mäsa, rýb (v tom aj konzervy), južného ovocia a konzerv z južného ovocia, tabakových výrobkov z dovozu, dámskych polyamidových pančuch (viac ako 2 párov), paplónov, koženej obuvi pre dospelých, kožených rukavičiek, textilno-gumárenských výrobkov, lehátok, pontónov, antikorových príborov a riadu.

Bezpodmienečný zákaz vyvážania zahŕňa tiež tovary: maslo, mliečne konzerve (v tom aj sušené mlieko), ryža, sušené ovocie (orechy, mandle, figy, datle, hrozienka atď.), textilné výrobky pre nemluvňatá, pletené bielizeň a bielizeň usíťa z látok, pletiarské výrobky, výrobky pančuchárskeho priemyslu (s výnimkou polyamidových dámskych pančuch) detské oděvy, flanel a plyš, detská obuv, autá a motory (aj ojazdené), výrobky zo zlata, pneumatiky a duše, rádioprijímacie z dovozu, benzín (s výnimkou toho množstva, ktoré sa nachádza v automobilovej nádrži).

Cestujúci, ktorý prichádza do ČSSR ako turista, môže dovážať bez clá darčeky v hodnote do 300 Kčs podľa maloobchodných cien na trhu.

Obmedzené je aj dovážanie do ČSSR niektorých predmetov bez clá. Tak teda možno dovážať iba: 3 kg potravín, 2 litre vína, 1 liter alkoholických nápojov, 1/2 1 kolińskiej vody alebo toaletnej vody, 250 kusov cigaret, 3 zvitky filmových pásov a 3 tucty negatívnych materiálov.

Ak turista má so sebou osobné šperky alebo iné výrobky z drahých kovov v množstve väčšom ako: jedny hodinky, 2 prstene bez drahokamov, 2 páry okuliarov, výrobky zo striebra alebo drahokamov v celkovej váhe do 500 gramov a drobné výrobky zo zlata bez drahokamov v celkovej váhe 20 gramov, musí ich prihlásiť colným orgánom.

Zakázané je dovážanie čistého liehu, známok a iných filatelistických hodnôt, ak to nie je v súlade so zásadami filatelistickej výmeny s cudzinou. Okrem toho je zakázané dovážanie väčšieho množstva osobných a turistických predmetov, ak ich množstvo nezodpovedá potrebám a času trvania pobytu turistu v ČSSR.

Dovážanie československých korúm v hotovosti je obmedzené na hodnotu 600 Kčs. Väčšie množstvo peňazí možno dovážať len ako šeky. Tak isto do výšky 600 Kčs je obmedzené vyvážanie československých korúm v hotovosti, s tým, že do kapitalistických krajín sa koruny vôbec nesmú vyvážať.

OPRAVA

V ČÍSLE 5/1974 NAŠEHO ČASOPISU SE NA OSMÉ STRÁNCE V ČLANKU DR. VLADIMÍRA VÁCLAVÍKA ŽIVÝ ODKAZ MÁJE 1945 VYSKYTLY CHYBY.

SPRÁVNÉ ZNÉNÍ PRVNÍ VĚTY TŘETÍHO ODSTAVCE DRUHÉHO SLOUPCE JE NÁSLEDUJÍCÍ:

Z hľadiska historického vývoje bylo zákonité i to, že jednou z prvých poválečných smluv byla dne 10.3.1947 podepsaná (a dne 1.III.1967 obnovená) smlouva se státem nám jazykem, územím, historickým vývojem a společným protifašistickým bojem nejbližším — s bratrským Polskem, s nímž ČSSR

m. pojí zvláště hluboká pouta proletárskeho internacionálismu.

SPRÁVNÉ ZNÉNÍ ŠESTÉHO ODSTAVCE DRUHÉHO SLOUPCE:

U příležitosti 25. výročí osvobození Československa Sovětskou armádou byla dne 6. května 1970 uzavřena rovněž nová Smlouva o přátelství, spolupráci a vzájemné pomoci mezi vládami ČSSR a SSSR. Smlouva zajišťuje bezpečnost i nezávislost ČSSR a stvrzuje odhadlaný našich národů jít vždy společnou cestou se sovětskými soudruhy a nikdy jinak.

AUTOROVI A ČLENÁRŮM SE SRDEČNĚ OMLOUVÁME
REDAKCE

DVANÁST HÉKTÁROV NÁDEJE

K ľuďom, ktorí poskytujú iným radosť zo života, treba celkom iste zaradiť Štefana Reháka, riaditeľa Detského mestečka v Zlatovciach pri Trenčíne na Slovensku. Samotný názov — Detské mestečko — nám pripomína miesto na hranie a zábavy. Tentokrát ide o uiečo významnejšie, o nové mestečko na mape Európy, ktoré je komplexom so zvláštnym určením, a ktoré vyrastá úprostred rozľahlej kolónie robotníckych domčekov na ploche dvanásť hektárov. Veľké, moderné poschodové vily, verejnoprospešné objekty: škola, škôlka, pavilóny zdravotníckych služieb, klubové povilony — až štyri! — ihriská, bazény, kurty... Závidenie hodiné!

Do Zlatoviec sa šťahujú rodiny, ktoré sa podujali vychovávať osirelé deti. Každá rodina dostáva do užívania desaťbovú vilu, v ktorej nájde svoj rodinný domov desať detí, ktoré dovedy boli v štátnych detských domoch. Obklopené starostlivosťou rodicov-vychovávateľov, deti budú prežívať krásne detstvo.

Autorom myšlienky vybudovania mestečka je Štefan Rehák, ešte prednávnom vedúci osvetového oddelenia Okresného národného výboru v Trenčíne, dnes riaditeľ a starosta Zlatoviec v jednej osobe.

Je to štyridsaťročný muž, vzdelaním pedagóg, človek milého zovnajšku a príjemného chovania, s tvárou vzbudzujúcou dôveru, z ktorej sa nestráca teplý úsmev a priazeň — hľadí na mňa unavenými očami.

— Keď mám byť úprimný, nerád púšťam do mestečka novinárov, — hovorí úvodom. Ale keď ste prišli z Poľska, z bratskej krajiny, a ešte k tomu celkom dobre hovoríte po slovensky, urobím výnimku: dovolím vám návštěvu v rodine. Zohráte úlohu „uja“. Deti majú „ujkov“ rady. Rodinu vopred upozorníme na vašu návštěvu. Súhlasíte?... Počujem ešte niekoľko dobrosrdečných poučení, ktoré rád prijíman a už som na ulici, idem na návštěvu.

Celý tento terén je ešte veľkým stavenskem. Ulice tu ešte nie sú, ale už sa črtajú. Pozdĺž nich vyrástajú domy, ktoré nie sú očislované. Namiesto čísla

V moderných panelových viliach žijú mnohodetné rodiny.

ČESKÁ A SLOVENSKÁ LITERATURA V POLSKU

Mimořádnou pozornost vzbudily dvě prozaické edice, a to vynikající Václavova próza Konec starých časů, ktorou pôvodne do polštiny prevedol Zdzisław Hierowski, a psychologický román z doby prvej republiky Rozhraní Václava Řezáče, o jehož uvedení do polského prostredia se zaslúžila Maria Erhardtová (predmluvu napsal Witold Nawrocki). Jistě stojí za zmínku, že Václav Řezáč patrí k nejčtenejším českým autorům v Polsku. Dobре známá jsou

budúce znaky; je tu teda Dom s kačiatkom, Dom s mačičkou, Dom s labuťou, Dom s mackom... Znie to ako v rozprávke.

Mestečko rastie spolu s deťmi — deti rastú s mestečkom. Už dnes tu býva osem rodín, z ktorých každá prijala desať detí vo veku od troch do pätnásť rokov. Do augusta t.r. sa sem nasťahuje ďalších osem rodín. Tak teda, ešte tento rok bude tu žiť 160 detí — už nie osirelých! Je to prvá etapa. V ďalšej perspektive bude v Zlatovciach bývať 400 detí.

Návštěvy v rodinách začínajú v dome Alžbety a Miroslava Krajčíkovcov, — najmladších manželov, ktorí boli prijati cestou súťaže vypísanej riaditeľstvom mestečka pre kandidátov na vychovávateľov.

Dom veľkej rodiny je veľký. Na prízemí sú obyvacie miestnosti rodičov a denná izba pre všetky deti: jedáleň, denná izba a malá izba s televízorom. Je to byt, ktorý v ničom nepripomína klub. Veľký, obšírný a pohodlný byt. Kvety, dečky, rodinné snímky, kútik pre psa.

Krajčíkovi majú dvanásť detí, spolu so svojimi chlapcami: Mirkom a Petrom.

Dvanásť! Len si pomyslite: Každé dieťa je zvláštnou osobnosťou, iná psychika, iné zvyky... Sú v týchto deťoch úlomky rôznych zážitkov. Áno, výchova nie je ničím jednoduchým, vyzáduje si znalosť psychiky, široký rozhlad, jasný a hluboký rozum, citlivé srdce.

Prišiel som na návštěvu v čase, keď všetky deti boli doma. Tri spomedzi nich sa usilovali opraviť koleso na vychádzkovom kočiariku. Trinásťročná Gréta, najstaršia z nich, stará sa o „Kurčiatku“, najmladšie v rodine. Lebo hoci má tu ešte sestričky: Aničku, s ktorou sme sa zoznámili v škôlke (tá s vytrhnutým Zubčekom) a Dášenku, tie obe nie sú oveľa staršie od neho. Súrodenci ešte prednedávnom boli rozdelení. Každé dieťa bolo v inom detskom domove. Nestretávali sa, nevideli, zabúdali na seba. Teraz sú opäť spolu, majú mamičku a otec, majú viac bratov a sestier. Podobne sa tu stretli osemročný Peter a dvanásťročný Stefan.

V dome na poschodi sú útulné izbičky s gaučami, skriňami a poličkami, na ktorých sú starostlivo uložené blúžičky, svetríky, košielky. V každej izbe bývajú dve alebo tri deti, podľa veku. S výnimkou „Kurčiatka“, ktoré spí s mamou a ráno ešte prichádza k tatovi pod paplón.

Na poschodi je niekoľko izieb ešte prázdnych. Určené sú pre tie deti, ktoré po skončení strednej školy budú chcieť študovať. Rodinný dom ich vždy bude očakávať. Žiadne dieťa neostane bez domova, ibaže si založia vlastné rodiny, že sa vystahujú. Ale aj vtedy im ostane domov, do ktorého sa budú môcť vždy vrátiť.

Deti sú oblečené skromne, čisto, bez žiadnych extravagancií. Ich vychovávateľia im vysvetľujú, že mladšie nosia šaty po starších, učia sa šetriť si veci. Starostlivo štopkajú a opravujú.

především jeho základní díla románová — Bitva a Nástup.

K prvořadým edičním počinům Śląska patří bezesporu kolektívné práce Antologie české a slovenské poezie XX. století, ktorou pripravil znalec, prekladatel a propagátor české a slovenskej poezie v Polsku Adam Włodek. Antologie obsahuje ukázky z tvorby předních básníků obou národních literatur. Jsou v ní zastoupeni jak umělci, ktorí začali psáť básne v 90. letech a ktorí položili základy k rozvoji moderného českého a slovenského básnického (Březina, Bezruč, Smrek a ďalší), ale rovněž reprezentanti nejmladší básnické generace, ktorí tvorivě rozvíjejí tradice svých predchůdcov a přinášejí vlastní nové ideové i umělecké

Pomaly dom tichne. Deti si sadajú k učeniu, k domácim úloham. Počítam: deväť spomedzi nich sa učí.

Sadame si do kúta a aby sme detom neprekážali, rozprávame sa pošepky. Dozvedám sa, že všetci vstávajú o pol siedmej a spoločne raňajkujú. Potom staršie deti idú do školy, mladšie do škôlky. Paní Alžbeta začína upratovanie. Manžel ide do práce; dočasne totiž ešte pracuje na polovicnom úvazku v mestečku. Treba pomôcť pri výstavbe, je nedostatok pracovných sôl a termíny náhlia. Okolo tretej deti prichádzajú zo školy, o hodinu neskôr otecko dovedie zo škôlky tri deti. Deti obedujú mimo domova, v družine a v škôlke.

— Ako si poradíte s toľkými deťmi, — pýtam sa paní Alžbety.

— Nie je to tak najhoršie. Pranie, s výnimkou maličkostí, ako aj varenie nepatri k mojim povinnostiam. Iba sem-tam, najmä v nedeľu uvarím niečo na prilepšenie alebo upečiem deťom nejakú pochúťku. Čo sa týka upratovania, deti mi rady poháhajú vo všetkom. Cistenie koberec vysavačmi, pastovanie dlážok, polievanie kvetov — je pre ne skoro vyznamenaním. Predstihujú sa v práci. Škoda, že to nemôžete vidieť. Keď je to potrebné, upratujú, drhnú, umývajú spolu so mnou.

Je načase, aby sme sa rozlúčili s milou rodinkou, ktorá si zanedlho sade k večeri. Pre najmladších bude ešte rozprávka na dobrú noc v TV a potom do postieľky, v ktorej mamička prikryje dieťa a pošepká mu do uška: Dobrú noc, pekne sa vyspinaj, miláčik, a pobozká...

Štefan Rehák si nachádza ešte chvíľku času na rozhovor so mnou. Chcem sa dozvedieť, ktorú sú rodičia-vychovávateľia? Tak teda: vybrali ich cestou súťaže, prešetrili celú ich minulosť po každej stránke, prešli všeobecne testové skúšky. S výnimkou jedných manželov, ktorí sú pedagógovia. Manželia boli prijati na stále úvazky vychovávateľov v Detskom mestečku s pomerne vysokým platom. Za používanie domu neplatia. Platia iba malé poplatky za obed v spoločnej závodnej kuchyni. Všetky hmotné starosti spojené s vydrižovaním detí; teda výdavky na odev, obuv, postelné prádro, školské pomôcky atď. — prijali na seba štát, reprezentovaný mestečkom.

Úlohou manželskej dvojice je starostlivosť o deti, dozor a ich opatéra, vytváranie rodinného ovzdušia a vpravenie detí do života.

— Ako si rodiny vyberali deti?

— Nevyberali si! Je to neprípustné. Riaditeľstvo zostavuje kolektív a riadi sa pri tom mnohými činiteľmi; nemohli to byť deti v tom istom veku, preto majú od troch do 15 rokov, nemohli to byť len chlapci alebo dievčatá, aby napr. skupina nebola príliš feminizovaná. Bolo treba vytvoriť homogénne skupiny, podľa možnosti zomknuté a asi sa nám to podarilo.

— Stalo sa už, že niektorá rodina chcela „vrátiť“ dieťa?

— Áno. Stalo sa to hned na začiatku. Išlo o chlapca, ktorý bol cel-

Mestečko rastie s deťmi — deti rastú s mestečkom.

kom iste dieťaťom, ktoré robilo starosti v porovnaní s inými. Vychovávateľia prišli za mnou s návrhom, aby som im dieťa „vymenil“ za iné. „Keď nám toho chlapca vezmete, — povedali — s ostatnými si poradíme. On jeden nám všetko kazí“. Odpovedal som im, „Máte štrnásť detí. V takomto počte potomkov sa môže stať, že jeden je nevydarený. Sami si s ním musíte poradiť, nájsť kľúč k jeho rozumu a srdcu.“ Môžem povedať, že našli. Dnes tento chlapec je na nepoznanie.

Koby sme však súhlasili s „vymenou“, „vyberaním“ alebo „vyskúšaním“, jednali by sme s deťmi ako s tovarom. Nemôže byť ani reči o takomto vzťahu. Všetci si musíme byť vedomí úlohy a povinností, ktoré sme vzali na seba. Sú to veru ľahké úlohy a veľké povinnosti. Je to predsa experiment so živým človekom...

Zlatovce sa náročky nachádzajú v robotnickej štvrti, v ktorej ľudia žijú skromne, ale zároveň sú veľmi priateľski a angažujú sa pre spoločenské veci. Všetky verejnoprospešné objekty v Zlatovciach sú dostupné pre deti z celej štvrti. V modernej škole a škôlke je 75% detí, ktoré sú pôvodom mimo mestečko. Kluby, bazény, ihriská a kurty budú slúžiť celej štvrti. Ide o to, aby deti z mestečka neboli izolované, ale zrastali so spoločnosťou.

Slovenský experiment si celkom iste zasluží pozornosť. Ide tu o znovuzískanie človeka. Cím skôr začíname tento boj, tým väčší predpoklad máme na úspech. Páatos veľkých vecí vyrastá z obyčajných, najväčšejších, ľudských vecí.

Dnes ešte vratíme „experiment“. Ale ja verím, že na týchto dvanásť hektároch nádeje vyrastie šťastný človek.

Text a snímky STANISLAW MAJEWSKI

ného propagátora našej poezie v Polsku.

Ze slovenské prózy byla zatím v Knihovni českých a slovenských spisovateľov vydána mj. kniha Vincenta Šikuly Nebýva na každom vŕšku hostinec v preklade D. Abramowiczovej.

Záverom je možno říci, že si Biblioteca Pisarzy Czeskich i Slowackich za pomôcku krátkou dobu své existence dovedla zajistit trvalé místo na polském knižním trhu. Každá národní literatura, která se překládá do polštiny, by mohla českým a slovenským autorům tuto pozoruhodnou edici katovického Śląska závidět.

J.D.

ANNA VRÁNOVÁ

HOSŤ V REDAKCII

*

Anna Vránová
ako Flora v Traviate

Anna Vránová v úlohe Cherubina
v Mozartovej Figarovej svadbe

Mladá, talentovaná operná speváčka Anna Vránová po úspešnom ukončení štúdií na Akadémii muzických umení v Prahe, kombinácia sólový spev — pod vedením národnej umelkyne profesorky M. Krásovej, herectvo pod vedením národnej umelkyne J. Šeybalovej, získala stále angažmá do Varšavského Teatru Wielkeho.

Využili sme nedávnu návštěvu Anny Vránové v našej redakcii a položili sme jej niekoľko otázok.

Ako ste sa dostali do Poľska?

V čase mojich štúdií na pražskej AMU som sa zoznámila so skupinou poľských študentov, študujúcich v Československu. Stretávali sme sa, navštěvovali sme spolu operu a divadlo. Tak som sa zoznámila aj so svojim manželom, ktorý študoval v Prahe na Vysokej škole technickej. Po skončení AMU som dostala ponuku do Brnenskej opery ako sólistka, kde som aj rok spievala ale neskôr, pretože manžel dostal prácu vo Varšave, sme sa rozhodli ísť do Poľska.

Aké boli vaše prvé kroky v Poľsku?

Neboli ľahké, pretože som nemala žiadne kontakty, nepoznala som bliž-

ZELENÉ PAMIATKY

PIASTOVSKÝ DUB

Nedaleko Kołobrzegu v lesníctve Bagacza rastú unikátne exempláre stromov. Nachádza sa tu sídlo daglezie z rodiny jedľovitých a okrem toho dva staré duby. Vek najstaršieho pamätníka prírody sa odhaduje na približne okolo 700 rokov, čiže „mladosť“ prežíval v čase panovania dynastie Piastovcov. O unikátnu a historickú stromy sa starostlivo stará miestne lesníctvo.

7 METROV V PÁSE

„Právne chránený pamätník prírody“ — tabuľka s takýmto nápisom je na jednom z rozložitých dubov v peknom mestskom parku v Miłosławiu (okres Wrześni). Legenda vratí, že dub sadil kráľ Kazimír Veľký v roku založenia Krakovskej Akademie. Pod týmto dubom Henryk Sienkiewicz „odhalujúc dňa 16. septembra roku 1899 prvý pamätník Juliusza Slowackého“ na počesť materinského jazyka. Odvtedy sa dub volá „Dub Slowackého“. Obvod pnia tohto pamätnkového stromu prevyšuje 7 m a jeho výška dosahuje okolo 25 m.

NAJVYŠIA BÓRIEVKA

V kieleckom kraji sa nachádzajú unikátné pamätníky prírody, ktoré v iných oblastiach Poľska nestretávame. Medzi najzaujímavejšie patrí ohromná borievka, ktorá rastie v Ostojowej pri diaľnici Varšava — Krakov. Napriek tomu, že borievka má už niekoľko sto rokov, rastie ďalej. Teraz má vyše 7,5 m a je jednou z najvyšších v Európe. Je chránená.

HORIACI KRÍK

Rogów (kraj Lodž) je sídlom najväčšieho arboréta v Poľsku. Každý rok tisíce turistov z Poľska i zo zahraničia navštěvuje toto stredisko. V arboréte, ktoré je moderným výskumným lesnickým strediskom, pod ochranou Vysokej školy rolnickej, skúma sa aklimatizácia cudzích druhov stromov a kríkov. V blízkosti arboréta je druhá veľká atrakcia pre turistov — alpinum, založené na skalnatých výčnelkoch. Pozornosť návštevníkov vzbudzuje hlavné biblické „horiaci krík“ — rastlina, ktorá má samozápalné vlastnosti.

ADAM A EVA

500 rokov už žije v harmónii manželský páru „Adam“ a „Eva“ v Słupskim Mlynie v okrese Grudziądz. Týmto šťastným párom sú... dva prastaré duby. Stromy, dnes chránené pamätníky prírody, rastú na pokraji lesa. „Adam“, ktorý stojí vpred, je taký hrubý, že na jeho objatie je potrebné 10 osôb. „Eva“ je trochu štíhlejšia, ale má rozložitú korunu. Je zdravšia ako Adam, ktorý má už v pni cementovú výplň.

LUBNIEWICKÁ ZVLÁSTNOSŤ

V lubniewickom parku, ktorý obklopuje rekreačné stredisko „Zámok“, rastie dendrológický unikát — dubolistnatý hrab. Na jednej haluži sa stýkajú listy hrabu a duba. Tento nevšedný exemplár bol predmetom dlhorocenných pozorovaní a skúmaní vedcov z Výskumného inštitútu lesníctva vo Varšave. Informácie o strome boli rozoslane do 78 pribuzných stredísk v Európe a Amerike. Prišlo 76 odpovedí a ukázalo sa, že nikde podobný strom nerastie. Vedci predpokladajú, že lubniewická zvláštnosť vznikla ako výsledok prirodzenej selekcie semien hrabu a duba. Medzi miliónmi semien „sa stretli“ dve o príbuzných vlastnosťach a tak vznikla táto rastlinná zvláštnosť.

šie poľský repertoár. No ale neskôr som sa dostala na dvojročnú staž do Państwowej Wyszej Szkoły Muzycznej k pani profesorce M. Zawadzkej, a pod jej vedením som študovala poľský repertoár.

Nemali ste fažkosti s poľštinou?

Učila som sa veľmi intenzívne jazyk, lebo to bola jedna z hlavných podmienok, aby som sa dostala na poľskú opernú scénu. Na začiatku ako každý ľ ľa som mala problémy, ale podarilo sa im ich prekonat. Často som chodila do divadla, počúvala hovorový jazyk a to mi dosť pomohlo.

Získala angažmá v Teatre Wielkomie je jednoduchá záležitosť. Ako ste to dokázali?

Máte pravdu. Získanie angažma si vyžaduje veľa usilovnej práce, a samozrejme dobrý hlasový fond. Na jedno miesto sa uchádza niekoľko kandidátov. Absolvovala som najprv trojkolové talentové skúšky, cez ktoré som úspešne prešla. Ďalej nasledovala prvá skušobná úloha „Cherubín“ v Mozartovej Figarovej svadbe. Bola to aj prvá ostrá skúška mojej poľštiny. Všetko dopadlo dobre a tak som istý čas vystupovala ako hosť a na stále angažmá som musela čakať až do tohtoročnej sezóny 1973/74.

V čom vás môžeme uvidieť a počuť?

Ešte ako hosť som spievala úlohu Orygy v Čajkovského opere „Eugen Onegin“, už spomínaného Cherubína, ďalej spievam Fiodora v Musorgského opere „Boris Godunov“, Jadwigu v „Strasnom dwore“ Moniuszku, v „Traviate“ Floru a najnovšie ako Mercedes v Bizetovej opere „Carmen“.

Vystupujete aj mimo Varšavskej opernej scény?

Áno a dosť často. Spolupracujem s rôznymi filharmóniami. Absolvovala som už veľa koncertov po celom Poľsku. Snažím sa na nich propagovať českú opernú tvorbu Smetanu, Dvořákova, Janáčka, Ebena a iných. Veľmi úzko spolupracujem aj s Československým kultúrnym strediskom vo Varšave. Každoročne sa zúčastňujem rôznych festivalov, ako napríklad „Koszaliński orgánový festival“

Dakujeme za rozhovor, a želáme vám veľa úspechov na scéne „Teatru Wielkeho“ i v ďalšej úspešnej propagácii českej hudby v Poľsku.

KAROL KUTKA
SNÍMKY Z ALBUMU A. VRÁNOVEJ

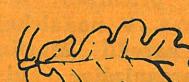
SMREKY SÚ MUZIKÁLNE

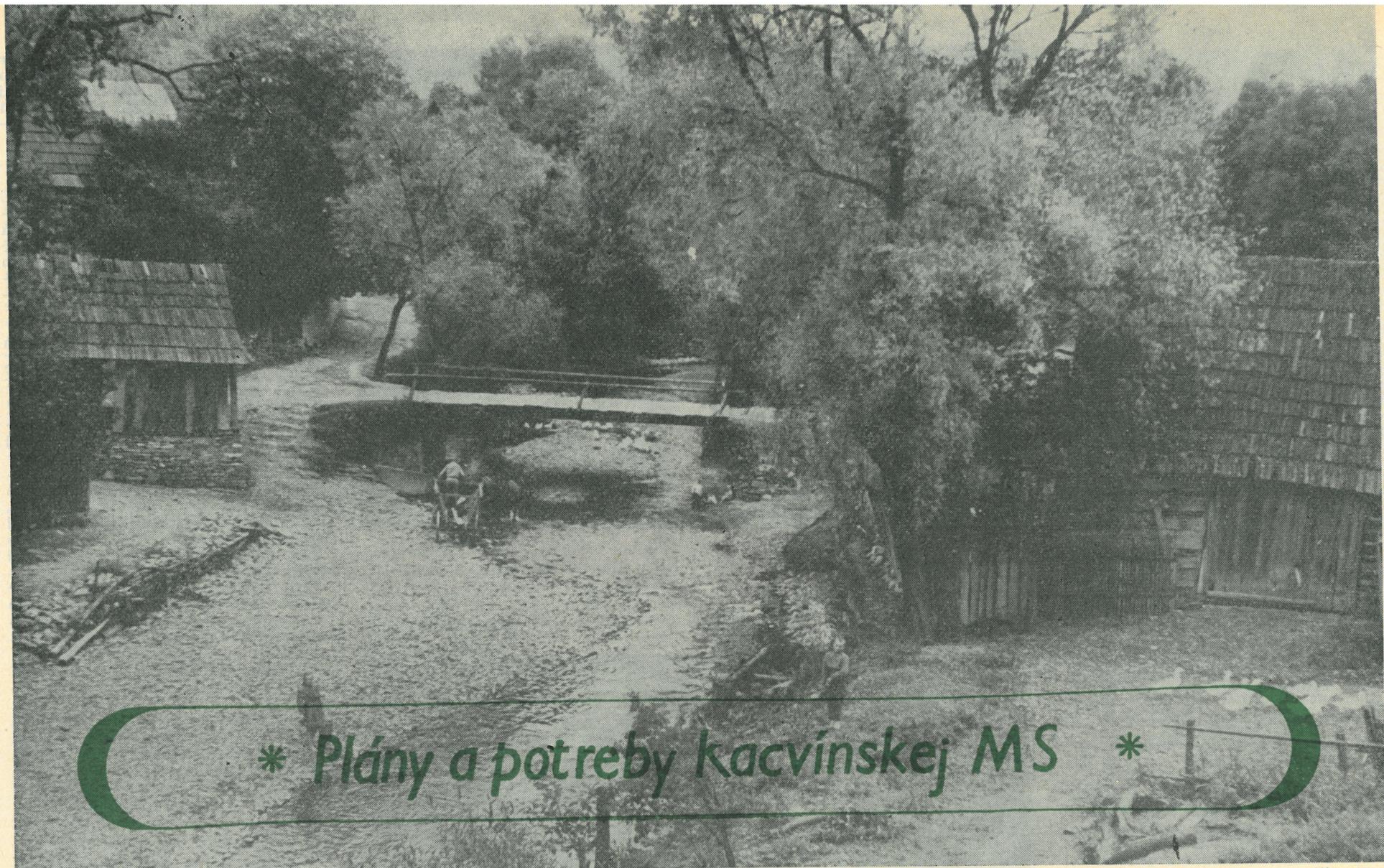
Smrek patrí k najcennejším stromom ako materiál na výrobu rezonančných púzdier hudobných nástrojov. Na ďalších miestach sú: hrab, klen a javor. Vyrábať sa z nich husle, cello, gitary a klavíry. Ešte do roku 1929 rezonančné smreky — o rovnomených ročných prírastkoch — sa dovážali do Sovietskeho zväzu z Nemecka.

V roku 1965 sa v ZSSR vyprodukovalo 475 m³ cenného smrekového dreva, ktoré pochádzalo z oblastí: archangelskej, vologodskej, kostromskej a zo severného Kaukazu.

SILUETY OBROV

Niektoré stromy sa blížia, alebo dokonca prevyšujú výšku katedrály Notre Dame v Paríži. Najvyššie sú americké sekvoje, ktoré dosahujú výšku 120 m a žijú od 3 do 4 tisíc rokov. Za nimi nasledujú: sosna — 60 m (350 rokov), jedľa — 60 m (250 rokov), dub — vyše 40 m a buk — 40 m.

* Plány a potreby kacvínskej MS *

Do Kacvína — nevelkej dedinky v juhovýchodnej časti Spiša, vede pekná asfaltová cesta, tiahnuca sa malebným údolím Dunajca vedľa Czorsztynského a Nedeckého zámku. Možno sa tam dostať za necelú hodinu autobusom, ktorý sem premáva z Nového Targu niekoľkokrát denne. Dedinka, volekedy drevená, sa v posledných rokoch podstatne zmenila. Ako huby po dždži vyrastli v nej pekné, vačšinou poschodové, murované domy, na ktorých sa objavuje stále viac televíznych antén. Obec sa neustále rozširuje, najmä smerom k Nedeci, kde vznikla celá kolónia nových obytných domov a hospodárskych stavísk. Kacvinčania neustále modernizujú svoje gázovstvá. Na poliach vidieť stále viac strojov, dokonca traktor nie tunu zriedkovosťou, hoci je to predsa hornatá oblasť. Skrátku život plnie tunu rýchlym tempom.

V poslednom čase redakcia Života obdržiavala pomerne málo správ o Kacvíne (čo na to dopisovali!) a o miestnej skupine Spoločnosti v tejto dedinke, ktorá donedávna ako sídlo Obvodného výboru KSČaS na Spiši, bola predsa hlavným strediskom nášho krajanského hnutia v tejto oblasti. Preto sme sa rozhodli navštíviť predsedu MS kr. Jána Kubasku a požiadať ho o krátky rozhovor. Bol práve doma, lebo už skončil väčšinu jarných prac a iba čakal až sa vyčasi, aby mohol ešte zasadíť zemiaky.

ŽIVOT: — Krajan Kubásek. Na nedávnej výročnej schôdzi MS KSČaS v Kacvíne boli ste opäť zvolení za

predsedu miestnej skupiny. Srdečne vám k tomu blahoželáme. O čom sa diskutovalo na tejto schôdzi?

J. KUBASEK: — Predovšetkým o našej krajanskej práci, no a o plánoch do budúcnosti. Aby som to však upresnil, spomeniem aspoň najdôležitejšie problémy, ktorým naši krajania venovali najviac pozornosti. Hovorilo sa o.i. o zlepšení práce našej klubovne, o aktivizácii mládeže pre prácu v Spoločnosti, najmä v súbore piesní a tančov, o rozvoji čítateľstva, o vyučovaní slovenčiny na škole a o iných organizačných otázkach.

ŽIVOT: — Spominali ste klubovňu. Nie ste s ňou vari spokojný?

J. KUBASEK: — Nie som. A nielen ja. Pravdu povediac, nevyhovuje už našim potrebám. Predovšetkým nachádza sa vo veľmi malej miestnosti, no a nie je ani najlepšie vybavená. Naša miestna skupina má totiž ok. 230 členov, z ktorých väčšina by ju pravidelne navštievovala. Lenže koľkoži ľudí sa zmesti do takej maličkej klubovne? Samozrejme netreba hneď bezmocne vešať hlavu. Ja osobne vidím východisko. Totiž tento rok začína v Kacvíne výstavba novej školy. Po jej vybudovaní mohlo by sa v starej škole najst' miesto pre klubovňu a organizovať miestnosť našej MS, kde by zároveň naše súbory mohli naciťovať.

ŽIVOT: — Je to však otázka ďalekej budúcnosti.

J. KUBASEK: — Ani by som nepovedal. Obyvateľia Kacvína a teda aj naši krajania, v rámci svojpomocných

prác navozili už na stavbu školy vyše 100 m³ štrku, 100 m³ piesku a 50 m³ kameňov. Zároveň sa zaviazali dodat z urbaru 200 m³ dreva a vykonať všetky dokončovacie práce spolu s úpravou okolia pri škole. Predvída sa, že nová škola bude za dva roky hotová. Teda nie je to taká ďaleká budúcnosť.

ŽIVOT: — Tento rok uplyva 30. výročie PRL. Čo v súvislosti s týmto jubileom podniká miestna skupina KSČaS v Kacvíne?

J. KUBASEK: — Zaviazali sme sa, že každý člen našej miestnej skupiny odpracuje jeden deň brigádicky buďto na stavbe novej školy, alebo pri výstavbe cesty cez dedinu. Okrem toho nás súbor piesní a tančov zúčastní sa v rámci programu Obvodného výboru KSČaS na Spiši všetkých podujatí usporiadanych pri príležitosti tohto výročia v Novotargskom okrese.

ŽIVOT: — Všetci vieme, že kacvínsky súbor prezentuje — aby neprehnala — vysokú úroveň. Uspokojujete sa s tým, alebo snáď vidíte ešte niečo, čo by sa malo zlepšiť?

J. KUBASEK: — Predovšetkým súbor by potreboval stáleho vedúceho. Totiž v súbore prebieha neustála rotácia, jedni odchádzajú, iní prichádzajú. Chlapci sa ženia, dievčatá vydávajú, čo v našich podmienkach znemožňuje im ďalšiu pôsobnosť v súbore. S náborom nových členov nemáme sice starosti, lenže práve pre tento neustály kolobeh ľudi potrebujeme vlastného inštruktora. Obvodný kultúrny inštru-

ktor, ktorý k nám prichádza dosť sporadicky, nie je v stave dobre navičiť takýto staronový súbor. Chceli by sme zároveň oživotať divadelný krúžok, ktorý kedysi veľmi aktívne pôsobil. Lenže opäť stará boľačka — nemáme vedúceho. Podľa mňa, mala by tým zaoberať niektorá z učiteľiek na našej škole.

ŽIVOT: — Máte ešte nejaké iné problémy?

J. KUBASEK: — Ani nie tak problém, skôr požiadavky. Hovorili o tom už krajania na výročnej schôdzi. Ide najmä o to, aby k nám častejšie prichádzali slovenské filmy, aby naši krajania a najmä školské deti mohli sa zúčastniť zájazdov na Slovensko, samozrejme, podľa možnosti vo väčšom počte, ako to bolo v uplynulých rokoch. Vôbec otázke školskej mládeže chceme venovať viac pozornosti. Aktuálne na vyučovanie slovenčiny chodí u nás vyše 30 detí. Chceme, aby sa tento počet zväčšíl, preto v najbližšom čase, ešte pred zápismi na slovenčinu, hodláme usporiadať schôdzku s rodičmi — členmi našej MS. Myslim, že by nebolo od veci usporiadať pre krajanské deti malú slávnosť pri príležitosti zavŕšenia školského roku, bud' pri iných príležitostiach, napr. spoločný vianočný stromček, ako to urobili už krajania z Hornej a Dolnej Zubrice atď.

ŽIVOT: — Ďakujeme za rozhovor a želáme vám veľa úspechov v ďalšej práci.

Zaznamenal: JÁN ŠPERNOGA

ciach je „Vyšný mlyn“, ktorý v novele opísal Milo Urban. Eugen Suchoň na to zložil operu Krútňava.

Orava dala slovenskému národu množstvo vynikajúcich mužov, ktorí povzniesli kraj, svoje rodisko a Slovensko. V Zakamennom sa narodil biskup Ján Vojtašák, ktorý bol kaplánom v Zubriči. V Slanici sa narodil veľký slovenský jazykovedec Anton Bernolák. Obec už nejestvuje, je pod hladinou priehrady, len kostol vyčnieva. V neďalekej Jasenici sa narodil Martin Hamuljak, organizátor kulturno-národného života v Budíne, zakladateľ Spolku milovníkov reči a literatúry

slovenskej. Z Trstenej pochádza Martin Hattala, známy jazykovedec a autor viačier diel. Dolný Kubín je rodiskom dr. Andreja Radlinského — národného buditeľa a zakladateľa Spolku svätého Vojtecha v Trnave. V Dolnom Kubíne žil Pavol Országh Hviezdoslav, vyšnukubínsky rodák. V Dolnom Kubíne bol profesorom na gymnáziu Ján Omilak, rodák z Hornej Zubriči. Odial sa pochádza aj Janko Matúška, autor hymny Nad Tatrou sa blýska, ďalej básnik Čtibor Zoch, historik a spisovateľ Jozef Kohút. Radlinského brat Štefan pôsobil v Dolnej Lipnici. Z Jasenovej pochádza Vavrinec Čaplovič, Martin Kukučín, spisovateľ Ladislav Nádaši-Jégé. Z Oravskej Polhory pochádza spisovateľ Emanuel

Cubinek, ktorý pred rokmi tragicky zomrel v Jure pri Bratislave. Vo Veličnej dlhé roky pôsobil básnik a prekladateľ Reymontových Sedlickov, Ignáci Grebáč-Orlov.

Veľa a veľa významných ľudí na poli národnom i vedeckom pôsobilo na Orave. Veľa je tých, ktorí svojou dobroiou a drobnou, ale pritom významou činnosťou dvihajú Oravu na poli kultúrnom i hospodárskom a ktorých meno nie sú ešte zapisané v učebniciach. Niekdajšia „Orava, Orava, aká si boľavá...“ sa hospodársky veľmi poznalesla. Vyrástlo tu veľa nových tovární, závodov, ba ešte i dnes sa stavajú v Jablonke veľké odevné závody v ktorých bude pracovať okolo 300 ľudí, predovšetkým žien.

Buduje sa tu veľa nových obytných domov, rodinných domčekov, rekreačných miest a sídlisk... Orava, kedysi kraj prekvitajúceho plátenictva (Bobrov, Slanica), hrnčiarstva (Trstená), pltníctva (ktorému sa tešila Jablonka, lebo odtiaľ začínali plte) a poľnohospodárstva, stala sa krajom, kde dnes priemysel začasťa biedu a útek z rodného kraja. Koľko Oravcov je roztratených v cudzine, kolko bolo cest za chlebom do ďalekej Argentíny, Ameriky, Belgicka, Francúzska... Eud je dobrorudečný, v tomto skutočne krásnom prírodnom prostredí. Tu nájde odpočinkov a pokoj a sportovec, náruživý rybár, tu nájde námety maliar, botanik, filmár, básnik, novelista — i jednoduchý človek, túžiaci po tro-

che srdečného priateľstva, po kuskú pokoja a ticha...

Nuž neobchádzajme Oravu, ktorá nás všetkých pozýva, tak srdečne, ako ju popisoval básnik Hviezdoslav.

...A PO NEVELKOM UNAVENÍ SOM BA BEJ HORY NA TE MÁNI.

VZDUCH JAKBY KRI STÁL KOL MŇA PLY NIE BEZ ŠKVRN A ŠPIN, TAK VONNÝ, CUDNÝ — A NAD NÍM SLNCE O PO LUDNÍ JAK ZLATÁ RUŽA MORSKEJ NA HLADINE...

Zobral a spísal IGNÁC PAVAK

KDYŽ PŘIBÝVÁ KROSEN

DEN PŘED JARNÍM ZASEDÁNÍM SEJMU PLR NAVŠTÍVIL NAŠI REDAKCI POSLANEC A PŘEDSEDA MV FRONTY NÁRODNÍ JEDNOTY V ZELOVĚ, BRONISLAW CIENIEWSKI. V ROZHOVORU S ŠÉFREDAKTOREM ADAMEM CHALUPCEM NÁŠ HOST HOVOŘIL O OTÁZKÁCH A PROBLÉMECH, JIMIZ ŽIJÍ MĚSTSKÉ ORGÁNY I OBYVATELÉ ZELOVA.

„ŽIVOT“: Soudruhu poslance, problémy Zelova a jeho občanů, tedy i českého původu, jsou nám stále blízké. Často píšeme o dějinách města a také o jeho soudobých problémech. Dnes nás mimořádně zajímají. Víme, že Zelov je důležitým článkem společenskohospodářského plánu rozvoje Lounského vojvodství a okresu Lask. Je také zcela jasné, a není třeba to dokazovat, že Zelov, jeho hospodářský a společenský život, se mění k lepšímu. Ačkoliv existuje jistě ještě řada otázek, které nutno vyřešit, tyto proměny, zvláště ty z posledního období, jsou výrazné.

BRONISLAW CIENIEWSKI: Vskutku, v Zelově je mnoho nového. Změny nenastupují den ze dne. Jsou však skutečnosti a jak jste, soudruhu redaktore, správně řekl, jsou viditelné a během nejbližších let se naše město změní k nepoznání. Seznam otázek, jež řešíme, je dlouhý, stejně jako toho, co podnikáme a společenské angažování našich občanů v rozvoji města je stále aktivnější. Také od dálka očekávané investice se stávají skutečností.

Jaké investice?

Již je téměř dokončena příprava stavebního místa, na němž bude u příležitosti XXX. výročí lidového Polska položen základní kámen moderní automatické přádelny se šesti sty stavami nejmodernějšího typu z dovozu z Francie.

Tento závod bude mít pro Zelov obrovský význam a určitě bude vizitkou modernosti bavlnářského průmyslu, stejně jako jsou ve vlnářském průmyslu závody v Opocznie. Investiční náklady činí zhruba miliardu zlatých. Stavba je plánována na třicet dva měsíce, očekáváme však, že tento termín bude zkrácen, protože známe dobré lasky podnik pro průmyslovou výstavbu a také řadu jeho zaměstnanců. Jsou to lidé od nás, ze Zelova.

Městské orgány soustředily svou pozornost také na stavbu druhého závodu, rovněž velmi důležitého pro město. Bude postaven za osm set miliónů zlatých na předměstí, v Herbetově, a bude zaměstnávat přes čtyři sta padesát osob.

Tento závod bude z různých odpadových materiálů vyrábět tzv. „vlódkliny“. Jsou to izolační desky, zvukové, tepelné, atraktivní podlahové krytiny, které s úspěchem nahrazují PVC a dřevěné podlahoviny a které prozatím musíme dovážet.

Kromě toho realizujeme řadu menších investic, které přímo zlepší služby. Již dnes Zelované kupují chutné

pečivo z moderní pekárny, nedávno uvedené do provozu. V letošním roce zahájí práci opravdu dokonale vyřešená továrna na zpracování masa a koncem roku, nejpozději v lednu 1975, zahájí provoz sodovkárna a přidružený závod na lahvování piva. Investiční náklady činí zhruba dvacet osm milionů zlatých.

Chápu, že tyto investice přináší Zelovu další pokrok v oblasti hospodářského rozvoje, ale především umožňují vyřešit klíčový problém, jímž je zaměstnanost.

Samozřejmě. U nás stále ještě lidé hledají práci v místě a řešení tohoto důležitého problému tvoří náplň mé práce jako poslance. Jinde je to zcela nemyslitelné.

Uvedu příklad: když jsme v minulém roce zahajovali první práce na stavění přádelny, přijeli za námi z podniku „PRI“ ze Zduńské Woly a předložili svůj požadavek: „Dáme se do toho, když dáte lidem.“ Podali počet a dopadlo to tak, že během jednoho dne se přihlásilo dvakrát tolik lidí, než bylo třeba. Na jedno místo byli dva kandidáti. Nelze se tomu divit. Denně přes tisíc lidí dojíždí ze Zelova do zaměstnání, většinou do Lodže. Víme, jak takové dojíždění vypadá a co znamená návrat ze zaměstnání pozdě večer, zvlášť pro ženy, které mají děti. Proto tedy stavba této dvou závodů má pro nás tak obrovský význam. Poprvé budeme moci s dobrým výsledkem vyřešit tento nás palčivý problém zaměstnanosti.

Znamená to, že budou pracovní místa pro všechny.

Určitě. Kromě výstavby nových závodů rozšiřujeme tkalcovské družstvo „Zelowianku“. Ještě v letošním roce bude uvedena do provozu nová výrobní hala, umožňující značné rozšíření výroby.

Nutno ještě uvést dodatečnou pracovní příležitost, i pro ženy, již dává rozvoj sousedního Bechatského průmyslu.

Investice, o nichž jsem hovořil, ovlivňují současně rozvoj města. Na prostranství vedle kina bude ještě letos zahájena stavba obchodního domu. Jednotlivá sídlíště obdrží obchodní pavilony; možná, že ještě ne tolik, kolik bychom jich potřebovali, ale i ty značně zlepší situaci.

Spolu se společenskopolitickými činiteli a s městským úřadem bude rovněž projednána otázka autobusového nádraží PKS, které velmi naléhavě potřebujeme. Chtěli bychom je postavit brigádnicky v ulicích Waryńskiego a Žeromského.

Zelované staví také brigádnicky Dům požárníka. Máme obětavé lidi a závody, které ochotně pomáhají. Např. družstvo „Zelowianka“ provádí elektrickou instalaci a zavádí vodovod a kanalizaci a její členové brigádnicky pracují na stavbě silniční spojky. Dnes zbývají již jen poslední drobné práce a úprava okolí. Bude jim věnována zelovská neděle Stranického činu.

Na slavnostní otevření Domu požárníka u příležitosti státního svátku v červenci již dnes zveme redakci. Chtěli bychom, aby Dům požárníka sloužil v budoucnosti kulturním akcím pořádaným v našem městě.

Jubileum třiceti let lidového Polska, výročí důležité v životě každého z nás, je již blízko. Na výzvu strany a FNJ se před červencovým svátkem pracující v celé zemi snaží dosáhnout nejlepších výsledků v zaměstnání i veřejné činnosti, zapojují se do realizace výrobních závazků i veřejných brigádnických akcí. Z toho, co jste soudruhu poslance uvedli, vyplývá, že výsledky tvořivé práce celého národa u příležitosti významného jubilea kladně ovlivnily činorodé sily a přispěly k uspokojení řady neodkladných potřeb Zelova.

Správně. Stejně jako v celé zemi, ve vojvodství i okresu si také pracující zelovských továren a všichni občané Zelova uvědomují, že realizace ctižádostivých plánů, které učiní ze Zelova moderní průmyslové středisko a moderní město a také zlepší naše životní podmínky, je přímo závislá na produktivitě, svědomité práci a tvorivé společenské angažovanosti. Proto také u nás v Zelově akce hodnotných

společenských závazků a brigád u příležitosti třiceti let PLR se setkala s všeobecným ohlasem.

K dnešnímu dni obnáší výrobní závazky 8,2 milionů zlatých a to nebylo ještě řečeno poslední slovo. Očekáváme, že ještě se tradičně přihlásí zelovští řemeslníci.

Osm milionů dvě stě tisíc — je to mnoho nebo málo?

To záleží kde. U nás je to hodně. Porovnejme: v minulém roce naše účast v soutěži hospodářnosti a další závazky a brigády činily 2,9 milionu zlatých. Rozdíl je to tedy značný a pokud vím, je to prozatím nejvyšší ukazatel na okrese a vojvodství.

Kdo hlásil závazky, jak, a účastní se také členové KSČS?

Výrobní závazky přihlásily všechny závody. V Zelovských závodech bavlnářského průmyslu činí 2,4 milionu zlatých, to znamená, že se na trhu objeví větší množství vyhledávaných přehozů. Závazky družstva „Zelowianka“ činí zhruba 2 miliony zlatých. Družstvo „Samopomoc Chłopska“ vyrobí nadplán za 700 tisíc zlatých. Tak bych mohl po řadě vypočítávat závazky všech závodů.

Kromě toho bavlnářské závody z vlastního závodního fondu věnují městu asi 200 tisíc zlatých. Brigády „Zelowianky“ činí asi půl milionu zlatých. Právě z těchto dodatečných prostředků chce družstvo postavit družstevní dům s klubovnou.

Samozřejmě všech těchto výrobních závazků a brigád se aktivně účastní členové Kulturní společnosti Čechů a

(POKRAČOVÁNÍ NA STR. 8. A 9.)

Snímek, který bude jistě umístěn v zelovské kronice: v Dzielné ulici se brigádnicky staví Dům požárníka. Stav k 12. květnu 1974. Pracují požárníci Pierzynka a Rzepka. Dne 12. května t.r. zde také pracovali strážci v rámci stranických závazků.

LIDÉ ULETÁ UDÁLOSTI

ČERVEN – JÚN

- Mezinárodní den dětí,
- výzva Polské dělnické strany (PPR), vyzývající k zesílení ozbrojeného boje s okupanty,
- lidový svátek,
- mezinárodní festival krátkých filmů v Krakově,
- narodil se Ján Xaver Zach, slovenský astronom (zem. 2. IX. 1832),
- zemřel Franz Kafka, pražský rakouský spisovatel (nar. 3. 7. 1883),
- v Osvětimě zahynul Bronisław Czech, polský lyžař, olympionik, účastník odbojového hnutí (nar. 25.VIII. 1908),
- agrese Izraele proti arabským zemím. Den mezinárodní solidarity s arabskými národy,
- narodil se Alexandre Sergejevič Puškin, ruský básník (zem. 10.II. 1837),
- spojenecká vojska se vylodila v Normandii (Francie), vytvoření II. fronty,

1. 1424 — Žižkova husitská vojska porazila u Malešova panské vojsko,
8. 1969 — vyhlášení Jihovietnamské republiky,
9. 1974 — Den pohraničních vojsk PLR,
- 9.-25. 1944 — bitva partyzánských oddílů AL, BCh a sovětských partyzáňů v Lipských a Janowských lesích a v Solském pralese,
- 10.-13. 1942 — vyhlašení české vesnice Lidice,
11. 1904 — narodil se Emil Burian, český režisér a hudební skladatel, tvůrce pokrokového divadla „D 34“ v Praze (zem. 9.VIII. 1959),
- 12.-16. 1974 — Festival sovětské písni v Zielone Górze,
13. 1874 — narodil se Marko Čeremšyna, ukrajinský spisovatel — výročí UNESCO (zem. 25.IV. 1927),
14. 1804 — narodil se František Sušil, skladatel, sběratel moravských národních písni (zem. 31.V. 1868),
- 14.-16. 1974 — X. festival ruské a sovětské hudby v Ládku Zdroji,
15. 1958 — ve Varšavě vyšlo první číslo měsíčníku „Život“,
- 15.-20. 1964 — IV. sjezd PSDS,
16. 1874 — narodil se František Neumann, český hudební skladatel a dirigent (zem. 25.II. 1929),
16. 1919 — v Prešově byla vyhlášena Slovenská republika rad,
17. 1874 — narodil se Ignác Gesay, slovenský kulturní činovník, zakladatel Slovenské ligy (zem. 12.VIII. 1928),

- 17.VII.-8.VII.1924 — V. kongres Komunistické internacionály,
18. 1874 — narodil se Ivan Moskvín, sovětský divadelní herec — výročí UNESCO (zem. 16.III. 1946),
19. 1884 — zemřel Václav Beneš Třebízský, český spisovatel (nar. 24.II. 1849),
22. 1941 — hitlerovské Německo zaútočilo na SSSR,
- 22.-28. 1974 — VI. mezinárodní chemický veletrh INCHEBA v Bratislavě,
23. 1974 — Den vojenského námořního lodstva PLR,
27. 1574 — zemřel Giorgio Vasari, italský malíř, architekt a historik umění — výročí UNESCO (nar. 30.VII. 1511),
27. 1919 — v Bratislavě byla založena Komenského univerzita,
27. 1954 — v Obnisku v SSSR byla uvedena do provozu atomová elektrárna, první na světě,
28. 1945 — vytvoření prozatímní vlády Národní jednoty v Polsku,
29. 1934 — zemřel Adolf Kašpar, český malíř a ilustrátor Wintrových a Jiráskových románů (nar. 27.XII. 1877),
29. 1944 — v Bratislavě zasedala podzemní Slovenská národní rada (příprava ozbrojeného vystoupení proti fašistům),
30. 1974 — Dny námořníků, loďáků, rybářů a ženistů v Polsku,
30. 1946 — lidové hlasování v Polsku, lid přijal politický a společensko hospodářský program Polské dělnické strany,

Gdanské vojvodstvo patrí k tým oblastiam Poľska, ktoré boli počas vojny najviac zničené. Je teda pochopiteľné, že znáčnu časť spoločenského úsilia bolo treba vynaložiť na rekonštrukciu. Napriek tak ťažkému štartu, už v prvých povojskowych rokoch sa tunajšia zaznamenala obrovský pokrok v rozvoji ekonomiky. V súčasnosti Gdanské vojvodstvo patrí k najrýchlejšie rovňajúcim sa oblastiam krajiny.

Podstatne sa zmenilo predovšetkým hlavné odvetvie ekonomiky tejto oblasti — námorné hospodárstvo. Jeho mnohonásobne väčší — v porovnaní s medzivojskowým obdobím — a zmodernizovaný potenciál zaistuje dnes Poľsku miesto medzi popredným morským krajinami na svete.

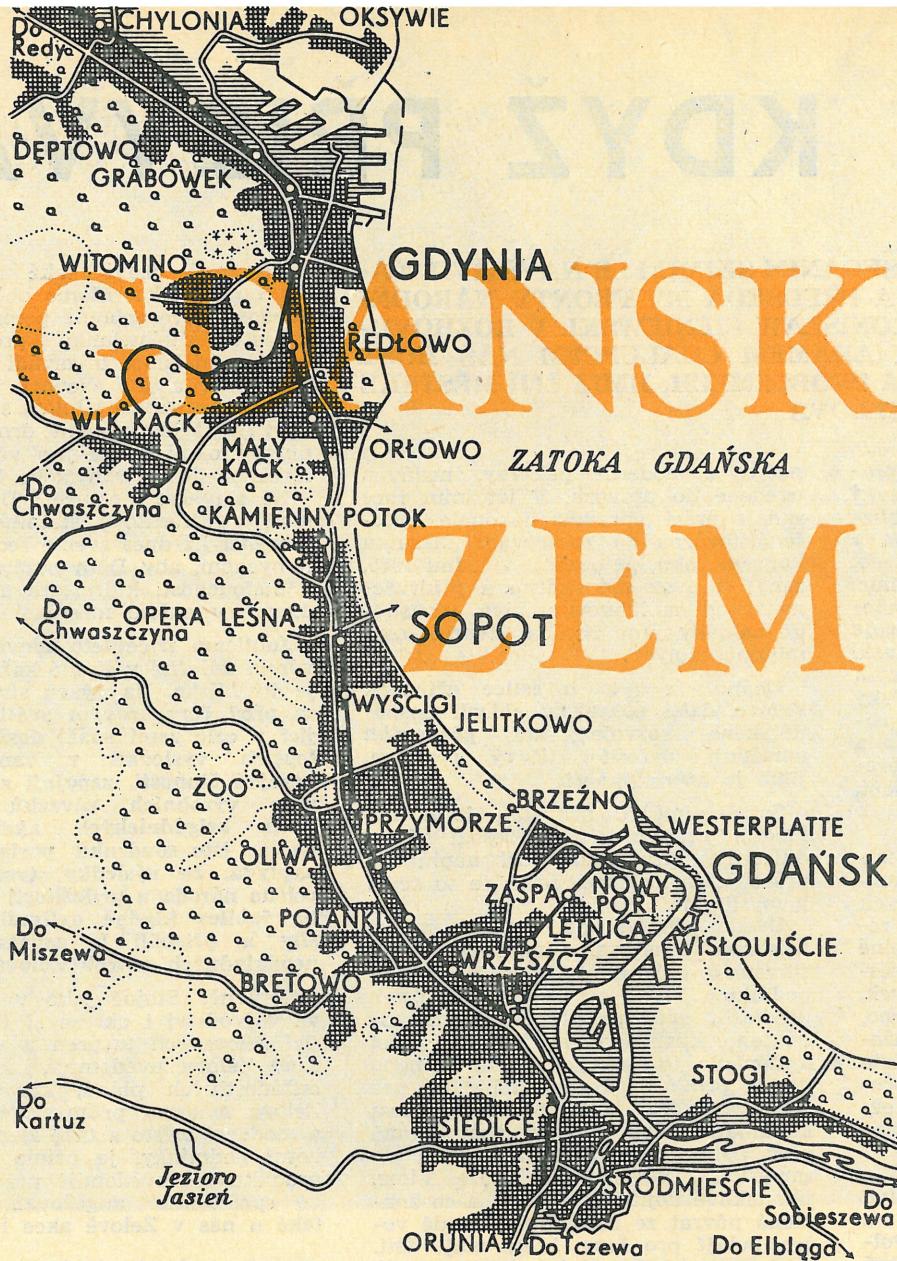
Gdanské vojvodstvo je hlavným strediskom poľského námorného hospodárstva. Na poľskom pobreží je 83 väčších a menších prístavov, z toho 44 v Gdanskom vojvodstve. Do prístavov v Gdansku a Gdyni prichádza väčšina nákladov, ktoré Poľsko využíva alebo dováža morskou cestou. Gdansko-gdanská lodná spoločnosť — Poľské oceánske linky — má k dispozícii polovicu celej poľskej tonáže. Gdanská oblasť je hlavným strediskom poľského lodného stavebnictva. Tuna sa koncentruje 80% výroby lodi, skoro 90% celkovej exportnej výroby, ako aj celá výroba rybársnych lodi, ktorá je špecialitou poľského lodného stavebnictva. Zároveň na gdanskom pobreží sa sústreďuje 70% oprávskych služieb, ktoré vykonávajú dve oprávské lodenice v Gdansku a v Gdyni tak pre poľské, ako aj pre zahraničné lode. Vo veľkých a menších prístavoch gdanského pobrežia má svoje základne polovica poľského rybárskeho řadstva.

MORE ŽIVÍ A OBOHACUJE

O námornom hospodárstve sa teda opravnene hovorí, ako o hlavnom priemyselnom odvetví Gdanského vojvodstva. Vyplýva to z jeho úlohy v ekonomike tejto oblasti, ako aj z vplyvu, aký má na jeho rozvoj.

Okolo 120 000 osôb pracuje v námornom hospodárstve Gdanského vojvodstva, čiže štvrtina zamestnaných mimo poľnohospodárstvo. K tomu treba ešte pripojať zamestnaných v závodoch spolupracujúcich s námorným hospodárstvom, ktorých počet tažko určiť.

Námorné hospodárstvo ovplyvňuje aj rozvoj miest. Týka sa to nielen veľkých miest ako Gdańsk alebo Gdynia, ale aj menších mestiečok a sídlisk. Rozvoj Władysławowa buď Helu by bol nemysliteľny bez rybolovu, a Pucka bez závodov vyrábajúcich motory pre rybárske lode.

S rozvojom námorného hospodárstva sa zároveň spája rast pomočnej, doplnujúcej výroby, čo zasa stvára rozvoj celého ostatného priemyslu a služieb tejto oblasti. V Gdanskom vojvodstve je veľa rôznych podnikov pracujúcich výlučne pre námorné hospodárstvo, takých ako Hydroster, Elmor, Závody na výstavbu chladiarenských a klimatizačných zariadení, Továreň na výrobu lodného nábytku, Továreň na výrobu lodných farbív, Mechanické závody v Elblagu, ktoré vyrábajú lodné hnacie vŕtuče, kotvy a iné lodné zariadenia.

Obraty morského zahraničného obchodu tak tiež prospievajú rozvoju priemyslu. Ide teda predovšetkým o konzervárenský priemysel.

Podniky námorného hospodárstva zohrávajú dominantnú úlohu vo vojvodskej výrobe na export. Najväčší podiel má na nej lodný priemysel a služby námornej dopravy.

PRÍSTAVY A NÁMORNÁ PLAVBA

Počas poslednej vojny poľské morské prístavy boli v značnej miere zničené. Rekonštrukcia prístavov trvala niekoľko rokov. Potom začala ich modernizácia od základov, najmä starého gdanského prístavu. Rozvoj obchodnej výmeny s cudzinou a rozvoj poľského námorného řadstva kladú poľským

prístavom stále nové úlohy. V súčasnosti ide predovšetkým o to, aby morské prístavy mohli prijímať všetky veľké lode, aké len môžu vplávať na Baltik, a rýchle tieto lode obliežiť. Práve pre tieto účely začali roku 1971 v Gdansku výstavbu nového morského prístavu, pomenovaného Severným prístavom. Nábrežia tohto prístavu vybiehajú dôaleko do mora, preto aj budú môcť pri nich kotvíť veľmi veľké lode. V júli t.r. pri uhoľnej prekladkovej základni nového prístavu zakotví prvá loď. Ročne sa tu bude preklaadať 5 mil. ton uhlia. Tento prístav bude sa však naďalej rozširovať, vznikne v ním základna tekutých palív pré rafinériu, ktorá sa buduje pri Gdansku, ako aj ďalšie prekladkové základne uhlia, rudy a iných tovarov. Novovybudovaný morský prístav sa stane v najbližších rokoch základom pre mohutný priemysel, ktorý sa bude rozvíjať pri ústí Visly do mora.

Prístavy sú miestom, v ktorom sa stretávajú dva druhy dopravy — vnútrozemský a námorný. Všetky poľské dôležitejšie dopravné tepny vedú do prístavov a z prístavov námorné cesty vedú zasa do celého sveta.

Námorná plavba znamena dôležitý prvk ekonomiky štátu, ktorý ma prístup k moru. Gdanské vojvodstvo a konkrétnie Gdynie kolískou súčasného poľského ob-

chodného řadstva, ktoré vojnovou poľské obce veľké, počítalo 38 s BRT.

Počas vojny časom Po vojne Poľsko získalo veľmi starým lodí 300 a iba Gdanskos nosť — Poľské oceľové lodí s nosnosťou 1 udržiavajú spojenie Afrike, na Čierne more a v rozvoji ekonomiky. Poľský prepravný mnoho iných. V súčasnosti poľsko-československá loďnosť Spedrapid, československá prístavoch. Od súčasnosti prepravil už Česko-slovenských tovarov, ktorí v poľských prístavoch

LODNÝ PRÍEMYSEL

Lodný priemysel je v súčasnosti najmä významnejším odvetvím hospodárstva. Pred približne 10 rokmi získalo lodenie Česko-slovensko lenže boli veľmi zaujímavé a začalo budovať v Česko-slovensku spustená na vodu s/s Soldek na pre-

KROSEN

Slovákov v Poľsku a jménem OV Společnosti v Zelově se zavázali, že odpracují 150 brigádnických hodin pro město a 50 hodin věnují vlastní organizaci.

Jak je vidět, výrobní závazky a brigády jsou v Zelově všeobecná a každý závod, instituce a organizace se přihlásily. Dokonce i školy.

Nechybí však ani takové závazky, jež nelze počítat na zlote. Např. Klubu čestných dárců krve, který se zavázal, že získá nové členy a že odevzdá místo 70 litrů 90 litrů drahocenné a životodárné krve.

Tedy hodiné dobré práce a hluboké angažování Zelovanů je za názvy závodů a organizací a za to si zaslouží slova uznání...

Právě takové uznání za společenskou práci každému občanovi našeho města bychom chtěli projetit m. zážnamem do knížecky společenských závazků, kterou vydal MV F NJ.

Jak si to představujete?

Při organizování brigád máme dobrého spojence — občanský výbor. Jeho prostredníctvem máme přístup ke každému občanovi. Všechny odpracované brigádnické hodiny budeme každému zapisovat do této knížecky.

Rozhodli jsme se, že za 100 odpracovaných hodin zapsaných v knížce budeme udílet bronzový brigádnický odznak. Za 150 hodin stříbrný a za 250 hodin zlatý. Chceme se obrátit na KV F NJ, aby těm našim občanům, kteří dvakrát získají zlatý odznak, byl udělen Cestný odznak Lodžského kraje.

Kromě toho jsme určili několik tisíc zlotted na věcné odměny. Brigádnická knížka totiž nevyřa-

zuje jiné formy společenské práce, např. soutěže o nejhezčí květinovou zahrádku, nejčistší dům, květinovou výzdobu balkónu, tedy ty formy, které u nás již dávno zdomácnely a které organizujeme ku spokojenosti obyvatel a užitku města.

Tedy společenské závazky se zaslouží také o čistotu a estetický vzhled Zelova...

Ano, vyvídíme v tomto směru značné úsilí a můžeme se pochlubit hezkými výsledky. Až k nám z redakce přijedete, některá místa v Zelově ani nepoznáte. Např. včera jsme kupili tři tisíce keříků růží a jiných okrasných rostlin. Sázíme, lízátky a natíráme, abychom mohli tříctiletí důstojně uvítat.

Včera jsme také přihlásili náš návrh, schválený FNJ, aby všechny závody, školy a společenské organizace, tedy i vaše KSCAS, založily Knihu tříctiletí.

Kromě toho založíme takovou knihu městskou, do níž budou vpisováni ti, kdož se nejvíce zasloužili o Zelov za třicet let.

Máme také vlastní zelovský odznak na památku tříctiletého lidového Polska. Počítáme, že 22. července vyznamenáme tímto odznakem sto nejzasloužilejších občanů a institucí a také popularizátorů našeho města.

Soudruhu poslanče, hovořili jsme o řadě problémů, které řešíte, z nichž vysvítá, co Zelovou přinesou nové investice a realizace přijatých závazků. Jistě jsme však nevyčerpali celé téma. Za jedno setkání by to ani nebylo možné. Chtěl bych se Vás však ještě otázat, zda si nemyslíte, že bytová výstavba v Zelově pokulhává za témi všemi

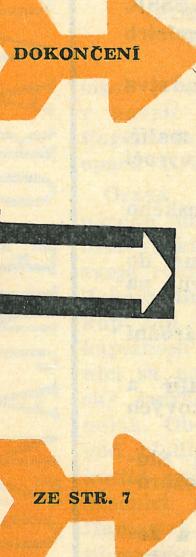
změnami. Pokud vím, byty jsou ve velkém problémě.

Prognózy výstavby jsou dobré. Stavba plánovaná. Od MNV obdrží Zelované jeden blok, ktorý pomôže vyriešiť naši bytovou situáciu. Je u nás také dosť členových družstiev — nejvíce na okrese. Ale bohužiaľ stevní výstavbě velmi rozhodne nejde o problém č. 1 celého vojvodství. Veď např. takovou věc: v těchto dnech se jde o lidé do nového družstevního bloku. O však, že sieradský podnik, který tento blok ovládne, odejde z našeho města na jinou znamená, že nezačneme se stavbou a nového bloku. Nemusíme Vám vysvetlovať komplikuje naši bytovou situaci. Kromě toho jsou byty byly naším druhým palivem.

Proč by měl odejít?

Protože nejsme v jeho stavebním programu se nesmí stát. Připravili jsme podstavu na stavbu sídliště v Předměstí. Máme dokumentaci a stavba může byt chvíli zahájena. Proto děláme všechno, aby radský stavební podnik neodešel z našeho vojvodství. Vše projednává vojvodský výbor pro stavby. Počítáme, že to dobré dopadne, ale musíme ještě mnohokrát na určitý jednat.

S výrobní kapacitou ve stavebnictví tak a proto máte těžkost. Ale vše ho všechno v Zelově. Přejí Vám tedy, aby Vaše korunovány úspěchem. Chtěl bych se otázat na perspektivu rozvoje kultury.

toré vzniklo r. 1926. Pred
ochodné lodstvo nebolo
lodi s nosnosťou 121 000

lodstva bola potopená.
ačalo s 27 malými a
mi. Teraz ich je skoro — gdynská lodná spoločnosť linky — majú 180
m ton. Lode POL s prístavmi v Európe a
východe, v Austrálii.
amerike. S prácami ná-
pájajú pôsobnosť mnohých
eské záchranné lodstvo,
podnik Polfracht a
Gdyni už 25 rokov exi-
lovenská prepravná spo-
utvorená pre obsluhuva-
ch lakov v poľských
jho založenia tento pod-
0 mln ton českosloven-
é v tom období preložili

PRIEMYSEL

je najmladším a najdy-
m poľského námorného
vojnovou tento priemysel
stoval. Po vojne Poľsko
Gdansk a v Štetíne.
nierené. Námorné lode sa
október 1948. Prvá loď bola
v novembra 1948. Bol to
ravu rúdu a uhlia, pome-

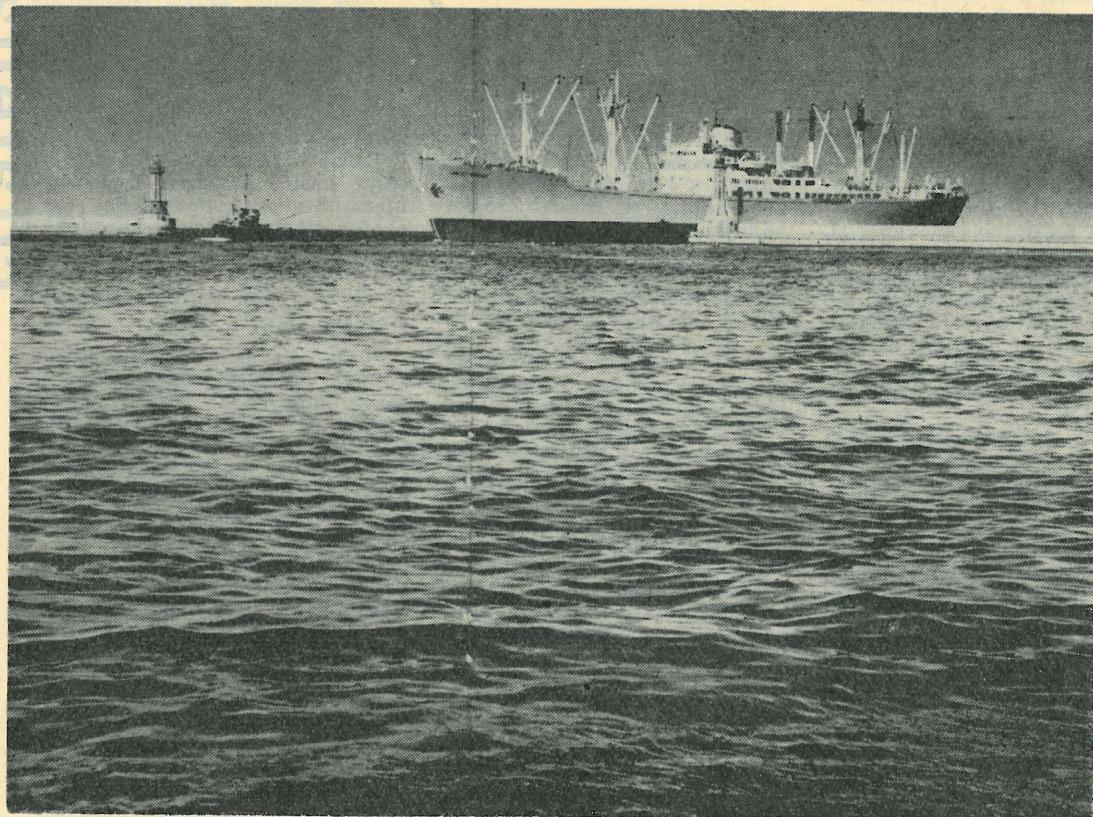
novaný podľa robotníka — údernika gdan-
ských lodeníc.

V súčasnosti poľské lodenice vyrábajú roč-
ne viac ako 100 lodí s nosnosťou 700 000 ton.
Výroba lodí sa stala poľskou špecialitou.
Celkovo vo výstavke lodí je Poľsko na 12.
mieste vo svete, a v stavbe niektorých typov
lodí, ako napríklad rybárskej — na tre-
tom mieste na svete. Vo vývoze lodí je Poľ-
sko na šiestom mieste. K odberateľom lodí,
okrem najväčšieho poľského obchodného
partnera — Sovietskeho zväzu, patri: Nórsko,
Francúzsko, NSR, Veľká Británia, ako aj
Československo, Švédsko, India a mnoho
iných krajín.

V súčasnosti poľské lodenice získali mož-
nosť ďalšieho dynamického rozvoja. Vláda
schválila program ich ďalšej výstavby a
modernizácie. Tento rok sa už začal budo-
vať v gdanských lodeniciach druhý veľký
suchý dok, v ktorom sa začnú vyrábať o dva
roky skutočné námorné giganty. Tento rok
sa tiež začalo podstatne modernizovať naj-
staršie lodenice — gdanské lodenice. Aj tu
vznikne veľký suchý dok, ktorý umožní
rýchlu výstavbu veľkých lodí. Tretí suchý
dok má byť vybudovaný v najbližších ro-
koch v Štetíne. Po zavŕšení všetkých týchto
investícií, produkcia poľských lodeníc bude
trojnásobne väčšia a ich miesto vo svete
sa podstatne zlepší.

MORSKÝ RYBOLOV

V medzivojnovej období poľský rybolov,
ktorého základňou bola Gdynia a primorské

Obchodná loď Marceli Nowotko na reji Gdynského prístavu

Staré meštianske domy v Gdańsku

sem mestě
a byt je
len ubytý
u nosná-
byváho
el, v druž-
e. Ne to
zmene si
naťahuji
záváne se
lok posta-
tavu. To
i jednoho
at, ak to
zaměstna-
m problé-
m

Dočkali jsme se v městě dobrých souborů. Zmínil jsem se již, že naše kulturní základna se zvětší, až postavíme Dům požárníka. Bude v něm hezký sál a další místnosti, které umožní rozvoj kultury a její integraci. Pomohou také investice doprovázející stavby nových závodů. V současné době modernizujeme závodní kulturní dům Zelovských bavlnářských závodů, který dobře znáte. Konaly se v něm podniky, jichž se účastnil ÚV KSČS a redakce Života. Radu dalších otázek, např. osobních, bychom chtěli vyřešit tak, aby přispěly ke zvýšení úrovně kulturního života u nás.

Před 172 léty přišli do Zelova od Kepna čeští osadníci, kteří našli v Polsku útočiště před náboženským a společenským pronásledováním, jež zaznali ve své vlasti. Dnes žijí mezi osmi tisíci Zelovanů jejich potomci, kteří v rámci Kulturní společnosti Čechů a Slováků v Polsku pěstují svůj jazyk a kulturu. Víme, že mají dobré podmínky pro svou činnost a že jim úřady vycházejí vstří. Zajímá nás, jak městský úřad, výbor FNJ, hodnotí tyto lidi jako občany, pracovníky a společenské funkcionáře.

U nás platí, že všichni mají stejná práva. Nikoho to neudívuje a nikomu nepřekáží, že je v ulicích Zelova při slavnostech, ale i ve všední den, šlyšet český jazyk nebo zpěv. Nikdo se toho nebojí a myslí, že by se naši lidé divili, kdyby tomu bylo jinak. Vždyť spolu pracují, žení se, a vdávají se a společně řeší různé problémy. Také v zaměstnání hodnotíme všechny dle jednoho méritka. Pracuji s kamarády českého původu, jsou to velmi dobří dělníci, řada z nich mistruje, počítá-

me, že mnozí přejdou do zaměstnání do nových továren. Někteří pracují doma. Ani zde nerozlišujeme: Jsi Čech nebo Polák?

Jak hodnotíte práci Obvodního výboru KSČS v Zelově?

S opravdovou radostí prohlašuji, že zelovský OV Společnosti velmi dobře plní své úkoly. Kdysi jsme měli určité pochybnosti, zda je máme plně zapojit do naší práce. Ale vycházeli jsme z předpokladu, že jim můžeme pomoci, že jejich autorita stoupne, budeme-li se o ně zajímat a hodnotit jejich práci. Rídili jsme se také tím, že jestliže my si vážíme našich Poláků v zahraničí za to, že pěstují jazyk našich otců a naši kultury, to proč by oni v KSČS neměli pěstovat svůj jazyk a svoji kulturu? Ale zdá se mi, že jsou méně aktivní ...

Co tím chcete říci?

Podle mne by práce OV měla mít vyšší úroveň, potřebují víc mladých lidí a snad by měl někdo jet na školení do Čech, aby se seznámil s českou kulturou, prohloubil znalost českého jazyka a po návratu by oživil práci Společnosti. Lze snad mít výhrady, že tato věc nebyla dosud vyřízena. V Zelově jsou rozhořčeni. Různí lidé jim slibovali pomoc — např. o slavnosti pětatřiceti let KSČS, když se sjelo hodně hostů. Bohužel, skutek utek. A my jsme v Zelově zvyklí, že když někdo něco slíbí, tak musí slib splnit. Když nemůže, af nic neslibuje. Je už nevyvýšší čas, aby se se zelovským OV KSČS jednalo jinak.

Vezměme takovou věc: už dva, nebo dokonce tři roky se naši v Zelově snaží organizovat zájezd do Československa. Dosud se to nepodařilo.

Nevím, kdo je vinou. UV v Krakově? Nebo naši jsou málo aktivní? Ale kdyby měli nějaké potíže zde, určitě by se na nás obrátili a my bychom jim pomohli prostřednictvím našeho stranického aktivity. Přečeře řada členů. Společnost je ve straně, a jsou to dobrí stranici. Tedy nehledejme vinu u nich a ani nezájem ...

Skutečně, organizování toho zájezdu nebylo lehké. Konečně snad bude uskutečněn v letošním roce. Osobně jsem toho názoru, že — pokud se zájezd uskuteční — by neměl mít ráz prohlídky z oken autobusu.

Druhým, a vlastně hlavním problémem, dosud zelovským OV nevyřešeným, je výuka češtiny. Nejedná se zde, jak myslím, o nedostatek zájemu, ale v Zelově opravdu chybí kvalifikovaný člověk, který by mohl učit češtině. Možná, že i my, funkcionáři Společnosti, jak v Zelově, tak také v UV v Krakově, jsme nebyli dost aktivní při řešení této důležité otázky. Určitě se k ní musíme vrátit.

Děkuji Vám, soudruhu poslanče, za interview, v němž jste hovořil o změnách v Zelově, o dobrém ovzduší, v němž žijí lidé a také o tom, že po období určité stagnace Zelov kypí iniciativou na každém úseku hospodářského a společensko-kulturního života, že jeho cílem je stát se moderním průmyslovým střediskem a moderním městem.

S opravdovou satisfakcí budeme informovat naše čtenáře o realizaci cítižadostivých plánů Zelova.

ZASADNUTIE PREDSEDNÍCTVA KSCaS

28 apríla tr. konalo sa v Jablonke spoločné pracovné zasadnutie Ústredného výboru a Obvodného výboru KSCaS na Orave venované o. zhodnoteniu výsledkov výročnej volebnej kampane v tomto obvode, jeho účasti na oslavách 30. výročia PIER a organizačným záležitosťiam. Zasadania sa zúčastnili: predstaviteľ Okresného výboru PZRS z Nového Targu s. Tadeusz Pakos a zástupcovia Vojvodského úradu v Krakove ako aj Okresného úradu v Novom Targu s.s. Feliks Bohunek a Jan Žmuda.

Výročná volebná kampaň na Orave — ako vypĺňalo zo správy predsedu OV KSCaS v Jablonke kr. A. Biela — nie je ešte sice začatená (z objektívnych príčin sa ešte nekonali schôdze v troch miestnych skupinách), ale aj tak priniesla už bohatý prehľad o práci našich krajanov v tomto obvode a množstvo poznatkov, ktoré UV a OV KSCaS mal by využiť vo svojej ďalšej pôsobnosti. Predsedníctvo UV kladne zhodnotilo doterajší priebeh volebnej kampane a odporúčalo Obvodnému výboru na Orave, aby túto kampan završil v čo najkratšom čase.

Predsedníctvo UV sa oboznamilo s programom účasti Obvodného výboru a miestnych skupín na Orave na oslavách 30. výročia Poľskej Ludovej republiky. Členovia našej Spoločnosti na Orave učia toto významné jubileum predovšetkým aktívnu prácou, účasťou v celospoločenskom záväzkovom hnutí a svojpomocnými prácam v prospech svojich obcí, miestnych skupín a našej krajskej organizácie. Tieto práce dosahujú spolu hodnotu mnoho miliónov zlých. Okrem toho tento program obsahuje účasť súborov a kapiel miestnych skupín KSCaS na Orave na rôznych podujatiach, vystúpeniach a prehliadkach, organizovaných na počesť 30. ročia PIER v jednotlivých obciach (gminach) a celom Novotarskom okrese, reci-

tačné preteky školskej mládeže, prednášky a tradičné vatre s kultúrno-zábavným programom a mnoho iných podujati. Zároveň miestne skupiny vyzdobia svoje klubovne heslami, nástenkami a iným fotografickým materiálom o tematike 30-ročia PIER.

V ďalšom poradí predsedníctvo UV schváli plán kultúrno-organizačnej práce Obvodného výboru KSCaS na Orave na rok 1974. Okrem spomínaných akcií na počesť 30. výročia PIER, tento plán obsahuje celý rad úloh a rozsudnutí, ktorých realizácia mala by prispieť k pozdvihnutiu na vyššiu úroveň a aktivizácii pôsobnosti miestnych skupín na Orave. Veľký význam sa prikladá v tomto pláne rozširovaniu členiskej základne (tentoraz rast o 30%), zlepšeniu organizačnej práce a ďalšiemu rozvíjaniu ochotníckeho umeleckého hnutia. Preto plán stanovi dokonca počet (väčší ako doteraz) schôdzi a ich tematiku, organizovanie nových súborov, najmä divadelných, a pozdvihovanie ich úrovne. Plán práce zároveň predpokladá užšie styky OV KSCaS s miestnymi skupinami a dôslednejšiu spoluprácu s obecnými (gminnymi) úradmi a s okresnými politickými i spoľačenskými organizáciami a štátnymi úradmi. Veľký význam sa v tomto prikladá rozvíjaniu a upevňovaniu spolupráce a kultúrnej výmeny medzi Obvodným výborom KSCaS v Jablonke a kultúrnymi inštitúciami a ustavizními Dolnokubínskeho okresu. Keď k tomu dodáme ešte rozvíjanie nových foriem spolupráce s mládežou, zlepšovanie práce klubovní, účasť na oslavách 30. výročia SNP, zvýšenú starostlivosť o krajanov odborárov, školskú mládež a vyučovanie slovenčiny na školách — obdržíme obraz skutočne bohatého a náročného pracovného plánu. Zdôraznil to vo svojom diskusnom príspevku na zasadnutí aj zástupca okresného výboru PZRS z Nového Targu s. Tadeusz Pakos, ktorý sa

zároveň s veľkým uznaním vyjadril o hospodárskom pristupe našich krajanov k problémom svojho prostredia, o obetavosti miestnych skupín KSCaS na Orave v kultúrnej práci a o ich aktívnej účasti v záväzkovom hnutí na počesť 30. výročia PIER.

Počas diskusie veľa nespokojnosti vyskúšala otázka nedávno otvoreného kultúrneho domu v Dolnej Zubriči. Všetky diskusné prispevky týkajúce sa tohto problému dalo by sa zhrnúť do jedinej otázky: prečo sa pri pridelovaní miestnosti v tomto kultúrnom dome nevyszala do ohľadu KSCaS. Mnohí diskutéri a predovšetkým kr. kr. A. Biel, J. Kovalík a E. Kott pripomínali, že predsa s iniciatívou výstavby takého domu na Orave a Spiši vyšla Kultúrna spoločnosť Čechov a Slovákov v Poľsku, ktorá chcela mať z nich strediská sústredujúce organizáciu, kultúru a osvetovo-výchovnú pôsobnosť miestnych skupín KSCaS v týchto oblastiach. Je to o to dôležitejšie, že napr. na Orave Spoločnosť nemá ani jednu vhodnú miestnosť. Na otázky predstaviteľov okresných administratívnych orgánov, počiatky a ďalší priebeh snáh o výstavbu týchto domov vysvetloval tajomník UV kr. A. Andrašák. Učastníci zasadnutia zároveň hovorili, že neskôr, keď už začala výstavba, členovia MS KSCaS z Dolnej Zubriči odpracovali pri tomto kultúrnom dome mnoho tisíc zlotted. Avšak Obecný úrad rozhodol, že námesto organizačnej miestnosti vznikla v kultúrnom dome kaviareň.

O dátume otvorenia kultúrneho domu v Dolnej Zubriči organizátori pozabudli informovať UV KSCaS — ako zdôrazňoval tajomník UV KSCaS kr. A. Andrašák. Žiaľ, ani redakcia Života nebola o otvorení informovaná.

Na záver zasadnutia predsedníctvo prerokovalo finančné záležitosti Obvodného výboru na Orave a celý rad organizačných otázok.

J.K.

redakcia
čítatelia
čítatelia
redakcia

HORNÁ ZUBRICA

Dnes všetci žijeme otázkami tridsiatého výročia Poľskej Ludovej republiky. Tažko uveriť, že za túto pomerne krátku dobu, Poľsko podstatne zmenilo svoju tvár a životnú úroveň jeho obyvateľov stúpla veľmi vysoko. Všetko nasvedčuje tomu, že Poľsko sa čoskoro zaradí medzi najvýspejšie krajinu na svete.

Nastali obrovské zmeny na každom úseku politického, hospodárskeho, spoločenského a kultúrneho života. V poslednom období, najmä školstvo, podľahlo úplnej reorganizácii. Táto reorganizácia zasiaholi aj Hornú Zubriču, kde vznikla zberna škola, do ktorej prišli žiaci od V. do VIII. triedy susednej osemročky. Žiaci sú tu na dovozánii traktorom a v zime aj vozmi a saňami. Avšak zanedbalo, keď sa opraví cesta, bude ku škole dochádzať autobus. Treba počítať, že deti dovozánie do zbernej školy, dostávajú na veľkej prestávke zdarma desiatu. Nemusíme zdôrazňovať, že táto škola má pre Zubričku mládež obrovský význam. V zbernej škole zváčšil sa počet odborných učiteľov pre jednotlivé predmete. Okrem toho škola dostala 70 000 zlotted na školské pomôcky, čo nepochybne zlepší podmienky vyučovania.

I keď naša zberna škola má ešte veľa nedostatkov, predsa už v prvom roku svojej existencie sa môže pochváliť peknými úspechmi. Naši žiaci sa zúčastnili piatich predmetových olympiad, na ktorých dosiahli mimořadne dobré výsledky. Totiž až v štyroch predmetoch sa umiestnili na prvom mieste v obci Jablonka. Vítazmi sú: z poľského jazyka — Bohuslava Mšálová, žiačka VIII. triedy; z biológie — Mária Svetlaková (VIII. trieda); zo zemepisu Eugén Kulák (VII. trieda) a z dejepisu celý kolektív v zložení: Vladislava Grobarčíková, Jozef Kordás a Stanislav Svetlák — žiaci VIII. triedy. Všetci postúpili na okresné olympiády do Nového Targu. Hodno počítať, že aj naši harceri sa zúčastnili svojej súťaže v Jablonke a potom v Novom Targu. V obidvoch kolách získali prvú cenu a budú reprezentovať okres na výjvodskej súťaži.

Sme si vedomí toho, že všetky dosiahnuté úspechy obohacujú 30. výročie PIER, ale zároveň nás zavádzajú k ďalšej práci.

Naša zberna škola zaradila do svojho pracovného plánu celý rád záväzkov na počesť 30. výročia PIER. O. i. patrí k nim: odstránenie zo školského dvora pozostatkov zo zburanej starej školy, úprava priestoru okolo školy a jeho opotrebenie, stavba športových zariadení, ihrísk a pod., sadenie stromčekov a kričkov, pozdĺž cesty a popri rieke atď. V prepočítaní na peniaze, záväzky školy spolu so

záväzkami rodicovského združenia dosahujú 37 300 zlotted.

Okrem toho školská mládež sa zúčastní recitačnej a maliarskej súťaže pri priležitosti 30. výročia PIER. Zároveň pripraví aj umelecký program, s ktorým vystúpi na záverečných slávnostach tohto jubilea v Hornej Zubriči.

Aby dôstojne osláviť toto významné výročie nielen školy, ale aj divadelné krúžky by mali pripraviť zvláštny program. Ide o divadelný krúžok MS KSCaS v Hornej Zubriči. Hoci momentálne nie je v stave nič nového ukázať, predsa sa však vynasnaží a pripraví nejaké predstavenie na zakončenie jubilejných slávností. Kým však uskutoční svoje plány, jeho členovia svoju svedomitu prácou tak v Novotarskom kombináte, ako aj na svojich gázodovstvach sa už teraz zapájajú k oslavám 30. výročia Ludového Poľska. Všetko svoje úsilie chcú obetovať pre blaho a rozkvet našej krajiny.

LÝDIA MŠALOVÁ

NOVÁ BELA

Už roky na schôdzach miestnych skupín a obvodných výborov Kultúrnej spoločnosti Čechov a Slovákov krajania navrhovali, aby obnovili činnosť ochotníckych divadelných krúžkov na našich dedinkách. Medzi tie miestne skupiny, v ktorých tento návrh realizovali, patrí aj MS KSCaS v Novej Belej. Po 15-ročnej prestávke novobelská mládež opäť vystupuje na javisku. Chcel by som zdôrazniť, že naša dedinka má bohaté divadelné tradície. Divadlá sa u nás hrali ešte pred druhou svetovou vojnou, ale najmä po vojne, keď bola založená naša krajská organizácia. Naši divadelníci predvedeli o. i. tieto hry: Ženský zákon, Kamenný chodníček, Pytliačková žena, Bačová žena, Kubo, Kozie mlieko a Žem. Tieto hry nacvičovali učitelia, ktorí pôsobili v Novej Belej, manželia Eugénia a Kolomán Sopkovci.

V roku 1954 velký úspech mala hra Strašidlo, ktorú náš krajan nacvičil pod vedením učiteľa Pavla Kramára. Neskôr, keď u nás pracovala učiteľka Anna Baligová, nacvičila o. i. hry Páva a Radúz a Machulienu.

Aktuálne pod vedením skúseného herca (ktorý hrával u nás v rokoch 1949–1955) a terajšieho predsedu MS KSCaS v Novej Belej Jána Gronku, nacvičujeme hru Bačová žena od Ivana Stodolu.

Zároveň za spolupráce s predsedom OV KSCaS na Spiši kr. Františkom Kurnátom sme začali výstavbu javiska, ktoré je už v podstate dokončené. Pri jeho výstavbe mladí krajania z Novej Belej odpracovali svojpomocne asi tri tisice zlotted.

V Bačovej žene hrajú: Ján Kurnát, František Dluhý, Anna Kalatová, Monika Kalatová, Ján Cervas, Ján Šoltýs, Jozef Lojek, Ludmilá Bednarčíková, František Kurnát, Vojtech Kolodziej, Andrej Gronka, Jozef Bednarčík, František Chalupka, Marian Kalata a Anton Gronka.

Podľa výpovede režiséra Jána Gronku, možno usudzovať, že divadelný krúžok v Novej Belej sa zakrátko vynasnaží nacvičiť ďalšiu hru. Členom ochotníckeho divadelného krúžku KSCaS z Novej Belej želáme veľa úspechov v tejto užitočnej krajskej kultúrnej činnosti.

FRANTIŠEK BEDNARČÍK

MOMENTKY ZO ZASADNIA

Krajania z Podvlnka v rámci poriadkových prác vo svojej obci, čehu si oplotiť záhradky pred svojimi domami. Majú už prichystaný materiál, latky, stípky a pod., lenže chybajú im... klince, ktoré nedostanú na celej Orave, ba snaž v celom Novotarskom okrese. Podobne je to — ako hovorili — zo súčasťami pre polnohospodárske stroje. Jar sa už chýli ku koncu a Oravčania ešte stále čakajú, až sa činitelia zodpovední za zásobovanie okresu týmito nezbytnými výrobkami prebudia zo zimného spánku.

S pozoruhodným návrhom sa obrátil na Obvodný výbor

KSCaS v Jablonke predsedu OV KSCaS na Spiši kr. F. Kurnat. Totiž novobelský divadelný krúžok na Spiši nacvičil prednedávnom hru l. Stodolu Bačová žena, ktorú by chcel predstaviť krajanom v Jablonke, prípadne v iných miestnych skupinách na Orave. Možno očakávať, že už zanedbalo budú Oravčania obdivovať herecké výkony spišských divadelníkov a že táto návštěva sa stane začiatkom širšej výmeny našich súborov medzi Spišom a Oravou.

Veľmi milým momentom jablonského zasadnutia predsedníctva UV bol odovzdanie pamätkových medailí

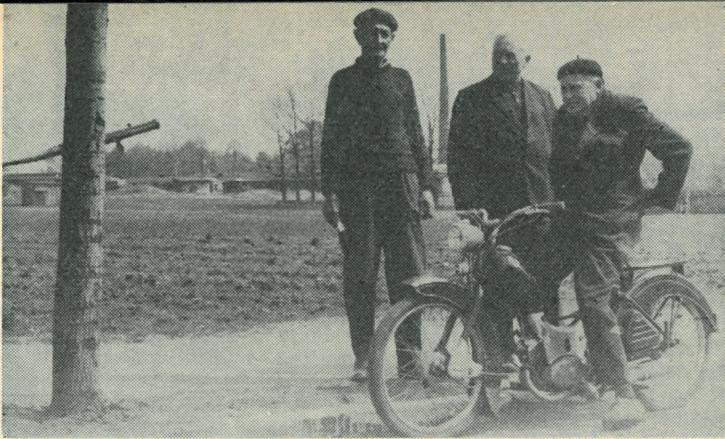
boda s generáleom Svobodou až do Prahy.

JAK ŽIJÍ SLOVÁCI V PRAZE

Jak pražský tisk Večerní Praha v min. roce oznamil, bol v Praze založený Místny odbor Matice slovenskej v Praze, jehož cílem je pôsobiť na národní slovenskej kultúre a zpísť vstupní jih Slováku, kteří trvale nebo prechodne žijí v hlavním městě ČSSR. Pražský odbor Matice slovenskej připravil již řadu akcí, např. Vlak družby při příležitosti oslav SNP, manifestující česko-slovenskou

vzájemnost. Ve spolupráci s Městskou knihovnou připravuje literárno-hudební večery. Účastní se také připravných prací na otevření Domu slovenské kultury v Dlouhé třídě, který bude současně klubem pro patnáct až osmnáct tisíc Slováků, žijících dnes v Praze. Slovenský klub bude přístupný i občanům české národnosti. Ke vzájemnému sblížení Čechů a Slováků přispěje také slovenská koliba, která má být zřízena na tzv. Cerveném vrchu nebo v Motole. V oblasti školství chce Matice zabezpečit výuku Slováku v jejich mateřtině.

JAROSLAV PRUCHA

Místopředseda ÚV a předseda OV KSČaS v Zelově Jan Novák, předseda HRK a tajemník OV KSČaS Wacław Luščínski a aktivista naší krajanské organizace Emil Svoboda

ZELOV

V Zelově jsme měli čtyři základní školy. Škola č. 3 byla zrušena, protože v ní bylo vlnko. Děti z této školy byly rozděleny do zbývajících tří. Kromě základních škol je v Zelově lyceum L. Waryňského učňovská strojní zemědělská škola, učňovská textilní škola a textilní průmyslovka. Tyto školy navštěvují také děti členů naší Společnosti. Jsou vzornými žáky a žákyněmi, dobré se učí a uplatňují se i v mimoškolních zájmových kroužcích, ve sportu i veřejných akcích a brigádách.

Např. lyceum navštěvuje několik dívek z našich rodin, které jsou vzornými žákyněmi a jsou vždy dávány za příklad, jak žákyně I. třídy Evženie Jersaková, žákyně II. třídy Miroslava Ranszová, která pěstuje také lehkou atletiku, žákyně III. třídy Věra Zaunarová a Karolína Jelínková, také dobré sportovkyně, které se účastní školních i okresních závodů (jejich trenérem je prof. tělocviku mgr. Jan Tomczyk) a Halina Bartáčková, Ilona Provažníková, Mirona a Evženie Kunické, také žákyně III. třídy lycea L. Waryňského.

Vzorným žákem I. třídy učňovské strojní zemědělské školy je Slavomír Kunický, který za dobré výsledky v učení a vzorné chování obdržel stipendium 850 zlých čtvrtletní. Jistě je to i zásluhou dobrých pedagogů, ředitelů školy Ekierta a třídního učitele H. Goździewicze. V učňovské textilní škole je dobrou a pilnou žákyní Mírona Zaunarová, která je na pohorech vždy dávana za příklad.

Naše mládež se také aktivně účastní všech školních i veřejných akcí a brigád a to úspěšně. Část této nadané mládeže jistě bude pokračovat ve studiu na vysokých školách. Uplatní své nadání i vrozenou píli a jistě bude ku prospěchu svého rodného města i celé země.

W.L.

Všem žákyním a žákům zelovských škol přejeme samé jedničky.

REDAKCE

KUCOV

V souvislosti s pokračujícími přípravnými pracemi na stavbě kombinátu v Bel-

chatově se vyskytly nové okolnosti, které se týkají naší národnostní menšiny. V určité době budou zlikvidovány oba naše hřbitovy, které leží přímo na uhlí. Protože Žlobnice nebude vyvlastněna, navrhujeme se, aby před uzavřením starých hřbitovů byl založen nový na polích této vesnice. Samozřejmě, nutno tento návrh důkladně promyslet a potom bude zapotřebí rozhodnutí příslušných úřadů. Naše hřbitovy v Kučově a Aleksandrově jsou součástí naší vystěhovalecké historie a současné těžkého osudu lidí, vyšvaných z vlasti. Lidé, jimž po smrti v centrálním Polsku byly postaveny náhrobky s českými nápisy. Svédečí to o toleranci místních Poláků k přistěhovalcům, ale také o schopnosti přizpůsobit se novým životním podmínkám, již vykázali Češi. Nevíme, co nám přinesou nejbližší léta, nebo i měsíce. Čas je stále dražší, stále rychleji prchá.

Musíme si pospíšit, abychom pro historii zachovali to, co jen lze. Myslím o dvou věcech: 1) založit památkovou jizbu (v této chvíli nemáme místo) a třeba i v Zelově shromáždit exponáty hovořící o naší kultuře, o naší menšině. 2) Pořídit snímky některých pomníků na hřbitovech. V mnoha případech by se ještě mohlo podarit sesbírat životopisné údaje některých zajímavějších lidí. Myslím si, že je to zcela reálné a finanční náklady by byly nevelké.

Dne 20. dubna t.r. se konala svatba aktivní členky zdejší MS KSČaS krajanky Lýdie Mundilové a krajana Miroslava Niewieczeralza. Svatba byla uspořádána podle starých kučovských zvyků, jak se o tom již v Životě psalo. Rozdíl byl pouze ten, že místo na žebříčácích jel svatebčané moderními dopravními prostředky — auty. Tak se starodávný obyčeje spojil s vymzeností moderní techniky.

Svatebčanů bylo mnoho, také z Československa. Novomanželé dostali mnoho blahořání. Bavili jsme se veselé až do bilého dne a ještě v neděli odpoledne. Myslím, že mladí manželé i všichni hosté budou rádi vzpomínat na tuto svatbu, na chvíle ztrávené v radostné náladě s rodinou, přáteli a sousedy.

Redakční kolektiv přeje

Tajemník ÚV KSČaS Augustin Andrašák, předseda MS KSČaS v Kučově Edmund Pospíšil a aktivistka naší Společnosti Lídě Niewieczeralzová-Mundilová

novomanželům do nového společného života mnoho štěstí, zdraví, spokojenosti a úspěchů a doufá, že krajanka L. Niewieczeralzová bude stejně aktivní, jako byla L. Mundilová.

DOLNÁ ZUBRICA

Od výročnej volebnej schôdze MS KSČaS v Dolnej Zubrici uplynulo už niekoľko mesiacov, jednako vraciame sa k nej ešte raz, nakoľko sme v poslednom čase obdržali list od krajana Alojza Biela, predsedu OV KSČaS na Orave, ktorý má iný názor na jej „búrlivý“ priebeh a nesúhlasí s kritikou krajaná Jána Kovalíka obsiahnutou v správe o tejto schôdzi, uverejnejenej v Živote č. 3/1974 na 11. strane v článku s titulkom Dolná Zubrica. Krajan ALOJZ BIEL piše:

„Prekvapila ma správa o priebehu výročnej volebnej schôdze MS KSČaS v Dolnej Zubrici. Kritika absolutne nie je správna. Je fakt, že priebehu priebehu sa pokazil a nedošlo k premietaniu filmu. To však nemalo mať žiadnený vplyv na priebeh a termín schôdze, ktorá podľa vopred ustáleného plánu mala sa konáť práve tento deň. Cieľom schôdze nebolo predsa premietanie filmu, ale zhodnotenie pracovných výsledkov a voľba výboru MS KSČaS. Tento rok oslavujeme 30. výročie PIER a naša Spoločnosť sa chce aktívne zúčastniť týchto osláv. Bolo teda o čom diskutovať, tvoriť diskutovať a nemáriť čas na nespravidlivú kritiku vedúceho kolektívna našej Spoločnosti. Chcem ešte dodať, že film Jánosík, o ktorý práve ide, bol v Dolnej Zubrici trikrát premietaný a každý člen miestnej skupiny mal možnosť si ho ozrieť. Práve preto už za samu ochotu dodatočne premietat tento film, miestna skupina v Dolnej Zubrici mala by vyjadriť skor slová vdaky ako kritiky.“

V našej obci máme 43 žiakov, ktorí sa učia slovenčinu. Sme radi, že naše deti majú možnosť učiť sa materskú reč, lenže vyskytuju sa aj isté nedostatky. Podľa toho, čo mi hovorili učitelia, najčítnejší je nedostatok vhodných školských učebníc. Podľa mňa nedostatočné je aj učiteľské obsadenie — na 135 detí sú len štyria učitelia. Môžeme si teda predstaviť, v akých podmienkach pracujú. Veď učitelia okrem svojej práce majú aj celý rad iných povinností. Naša škola je veľmi dobré vybavená učebnými pomôckami, vďaka starostlivosti jej riaditeľa kr. Paluša, ktorý sa postaral o to, aby všetky finančné prostriedky určené na výstavbu a zariadenie školy, boli dobre využité.

Avšak to nie je všetko. Lebo čo nám to pomôže, že v škole sú hudobné nástroje, keď nemáme odborného učiteľa hudby, ktorý by vyučoval hre na tieto nástroje. Keď odídu od nás starí muzikanti, ktorí vedia hrať na husliach, mladí ich nedokážu zastúpiť.

Pri tejto príležitosti chcel by som upozorniť, že naše krajanské deti sa už veľmi tešia na zájazd na Slovensko. Minulý rok niekoľko detí z našej školy bolo na takomto zájazde a podnes náš milo spomínajú. A sú povídáne všetkým, ktorí sa o to pričinili. Dúfame, že aj tento rok naše krajanské deti pojdu na Slovensko.

EUGEN KOTT

JURGOV

To mestečko Jurgov...

Takto sa hovorí o Jurgove v jednej ľudovej piesni. Obec dlho akoby čakala na realizáciu týchto slov a až dnes možno povedať, že je v nich obsiahnutá časť pravdy. Bolo sice obdobie, keď dynamičnosť rozvoja Jurgova ochabla, avšak naposledy sa vrátila do dobrých kolají.

Za posledných pár rokov sa Jurgov veľmi zmenil, o. i. vďaka prestavbe a modernizácii elektrickej siete a jej napojeniu na štátnu sieť. Pre dedinku mimoriadne dôležitá bola výstavba cesty z Bokoviny do Jurgova a k hraniciam. Vzniklo veľa nových obytných domov a staré boli poväčšine renovované alebo prestavané.

Dnes putovanie touto trasou je veľmi príjemné. Cesta vede horami, je rovná, obklopená prekrásnou prírodou, s nádherným výhľadom na Belianske Tatry. Vyplati sa prísť sem aj na peši výlet, ktorý nám zaručí výborný odpočinok. Cestou počújeme zurčanie bystrej rieky Bialky, v ktorej voda je krištalovo čistá. Príroda je tu po celý rok úchvacujúca. Keď putujeme pozdĺž rieky, dojdeme ku skupine starých jurgovských salášov, ktoré sa nachádzajú vari na najkrajšom mieste v Jurgove.

Obyvatelia tejto dedinky sú zdvorilí a pohostinní čo ešte viac prifahuje sem domáciach a zahraničných turistov.

Čo si možno v Jurgove pozrieť? Predovšetkým pozostatky starého spišského stavebnictva, ktorých je však z roka na rok menej. Okrem toho pamiatkový drevený kostolík so zaujímavými nástennými maľbami. Ako vieme v Jurgove bývajú aj známi ludoví umelci a remeselníci, ktorí patrí aj náš krajan Andrej Gombóš.

V súvislosti so všeobecným pokrokom a výstavbou v Jurgove, vznikli tunajšia starostí s vodou, ale tento problém bol pomerne rýchle vyriešený. Jurgovčania si vybudovali vodovod, ktorým dnes tečie voda skoro do všetkých domov v tejto dedinke. Postupne obyvatelia Jurgova vyriešili všetky problémy; jediný, ktorý ešte ostal, je problém volného času dospievajúcej mládeže. Mládež má sice kde tráviť dlhé zimné večery — v dedinke sú totiž dve dobré vybavené klubovne, v ktorých sú moderné filmové premietacie aparáty, televízory a tlač. Lenže tento voľný čas bolo by jej treba spestríť aj iným spôsobom, napr. športom.

Jurgovská mládež by rada pestovala šport — v lete na ihrisku, v zime na ľade. Ziaľ, v Jurgove ziaľa nemáme ani jedno, ani druhé. Všetci si uvedomujeme, že šport je pre mládež veľmi prospešný. V zime mladí Jurgovčania hrajú hokej na asfaltovej ceste vedúcej cez dedinu, alebo na zamrznej rieke. V lete zasa využívajú tú istú cestu ako športové ihrisko. Lenže na ceste je pomerne veľká premávka, ktorá robí starostí nielen hráčom, ale aj rozhodcom — každú chvíľu, keď prechádza auto, musia „ihriško“ opustiť. V zime aj v lete mládeži na takomto „ihrišku“ hrozí veľké nebezpečenstvo. Preto nečudo, že aj rodičia sa väčšinou znepokojujú, lebo nikdy nevedia, či ich „športovci“ sa vrátia zdraví domov.

Vyriešia Jurgovčania tento problém? Keď ho budú musieť riesiť sami, potrvá to asi dlho. O výstavbe športových objektov sa tu už oddávna hovorí. Ešte v medzivojnovom

Možno je to vec náhody, ale pre toto číslo Života sme dostali dva listy o Jurgove. Uverejňujeme ich a dúfame, že v budúcnosti budeme dosťať viac správ od našich jurgovských dopisovateľov.

REDAKCIЯ

období zriadili v Jurgove na niekoľkých miestach jednoduché športové ihriská, na ktorých za pekného počasia mládež hrala po nedeliach volejbal. Takéto dočasné ihriská radi využívali v lete aj harceri. Usporadúvali tu spoločné hry, vatry a zábavy.

Jurgovčania vždy mali pochopenie pre výstavbu športových objektov. Keď sa na skytla príležitosť, využili buldozéry na úpravu terénu pre ihriská. Aj v rámci spoločenských činov pracovali pre tento cieľ. Veľa sa už urobilo.

Mládež plná športového ducha, dobrý terén a celé úsilie obyvateľov dedinky ešte nestacia. Keby sa podarilo spojiť pracovný elán Jurgovčanov s pomocou patričných administratívnych orgánov, v Jurgove by iste boli zanedlho pekné športové objekty.

Ako som už spomenul do Jurgova prichádza stále viac turistov, ktorí sa tu predsa musia strávovať. A ziaľa je tu iba jeden potravinársky obchod a malý bar, ktoré nestacia uspokojiť všetky požiadavky. Našťastie patriční činitelia sa už začali touto vecou zaoberať a podnikli kroky pre výstavbu objektov tohto druhu. Tento rok sa plánuje výstavba potravinárskeho obchodu. Pre tento cieľ obyvatelia dali bezplatne stavebný pozemok. Na budúci rok sa začne s výstavbou väčšieho gastronomického objektu. Ako vidíme, aj tieto nedostatky budú zanedlho odstranené. Bude to v prospech nielen obyvateľov Jurgova, ale všetkých, ktorí sa rozhodnú návštiviť v budúcnosti našu dedinku.

Výsledky dosiahnuté v posledných rokoch vytvárajú pekné vyhliadky do budúcnosti, v ktorej slová ľudovej piesne spomínanej v úvode, sa iste stanú reálne.

ALOJZ VOJTA

V každom čísle Života načádzame krátke články o spišských a oravských dedinách, o práci a živote našich krajanov. Avšak podľa mňa veľmi zriedkavo si môžeme prečítať niečo o Jurgove.

Tak ako na každej inej dedine, aj v Jurgove sa veľa robí, veľa buduje. Bolo by teda o čom písť do každého čísla Života. Neobjviujem z toho redakciu, práve naopak, je to podľa mňa vec dopisovateľov, zvolených na výročnej schôdzi MS. Práve oni, keď prijali na seba túto zodpovednosť funkciu, mali by ju aj plniť a aspoň z času na čas napisať niečo o Jurgove. Veď nie len krajania v Poľsku, ale aj naši rodáci v zahraničí by sa iste radi dozvedeli, čo je u nás nové.

V posledných rokoch sa v Jurgove veľmi veľa zmenilo — veľa sa vybudovalo a veľa sa buduje. Tak iba v krátkosti čo sme naposledy robili: pomáhali sme pri výstavbe cesty cez dedinu, na čo sme vynaložili veľa práce; na jeseň roku 1973 sme začali výstavbu druhej cesty cez dedinu; skoro v každom dome v Jurgove máme vodovod, ktorý sme vybudovali v rámci svojpomocných prác; na jar r. 1973 sme začali výstavbu modernej hasičskej remízy. Nebudem tu už písť o krásnej klubovni MS KSČaS, o ktorej všetci vieme. V klubovni sa každý deň schádza naša krajanská mládež a celkom isto by bolo zaujímavé vedieť, ako tam pracuje a trávi voľný čas.

S krajanským pozdravom
J. V.

NOVÁ ODRÚDA OBILÍ

Konečně se splnila odvěká touha rolníků a pěstitelů: nová odrůda obilí má všechny nejlepší vlastnosti pšenice i žita.

Pekař, s nímž jsme se střetli v technologické laboratoři ústavu nám ukázal na dlani bochniček čerstvého chleba se slovy:

— Ochutnejte, prosím...

Na první pohled chléb vypadal jako pšeničný, voněl však a chutnal jíztný. Smíchali jste pšeničnou a žitnou mouku? Kdepak, z takové mouky by se nevydařil tak výborný chléb...

Chemická analýza vykázala, že tento chléb obsahuje více bílkovin než tradiční pšeničný nebo žitný. Ale nejdůležitější je to, že má mnohem větší obsah nenahraditelné aminokyseliny — lizinu.

Vynálezcem tohoto chleba je doktor zemědělských věd, profesor Andrej Šulyndin z ukrajinského Výzkumného ústavu V. Jurjeva. Svůj pracovní den vždy začíná návštěvou „botanické zahrady tajuplných rostlin“. Tak totiž kolegové nazývají jeho pokusná políčka. Na takovém tříhektarovém políčku sklidil v minulém roce z hektaru témař 62 q nové odrůdy obilí, z nichž byl upečen chléb. Hezký výsledek. A pokud jde o obsah bílkovin v zrnu, můžeme k výnosu připočít ještě 5 — 10 procent.

Cesta vedoucí k vypěstování nové odrůdy obilí byla těžká a trnitá. Od dálka se pěstitelé pokoušeli křížit podzimní pšenici s žitem. Ozimá pšenice totiž často vymrzá a žito, kte-

ré dobře snáší nízké teploty, má zrno s menším obsahem bílkovin.

Vytouženou rostlinu vědci nazývají „triticale“. Toto latinské slovo je utvořeno z počátečních písmen lat. názvy pšenice a posledních žita. Ani sovětí vědci, ani šlechtitelé v USA, Kanadě a Švédsku nemohli najít správnou metodu křížení, která by dovolila vypěstovat novou odrůdu.

Hořkost neúspěchu plnou mírou vychutnal také A. Šulyndin. Normální křížení nepřinášelo žádoucí výsledky. Člověk rozobil jádro atomu, vyletěl do vesmíru a s odrůdou obilí si neporadí? Především bylo nutno odstranit všechny nežádoucí vlastnosti nového křížení: rozpadávání klášku, málo bohaté klasy, svraštělá zrna. Podařilo se to, ale vyskytla se nová vada: snížila se odolnost rostliny proti zimě a stěbla byla slabá, obilí polehllo.

Bez vytvoření nové teorie se nic víc nedalo udělat. Avšak originální nápad se přece jen zrodil. Úspěchu bylo dosaženo A. Šulyndinou použil dvou vzájemně se využívajících metod: počet chromozómů v jádře buňky z jedné strany zvyšoval, z druhé snižoval. Žádná fyzikální ani chemická metoda na to nestačila. Zůstala pouze metoda biologická.

Po prvé na světě tři rostliny vytvořily jeden celek: vlastní odrůdu ozimé pšenice A. Šulyndina — tvrdá, pšenice měkká a žito. Nová odrůda má čtyřicet dva chromozómů.

V posledních dvou letech tato nová odrůda obilí dávala o šest až sedmnáct metrických centů větší úrodu než ozimá pšenice. Není divu, odrůda má mnohem větší a bohatší klasy, její zrno obsahuje až sedmnáct procent bílkovin (tradiční 14 — 15%). Odrůda snáší o 2,5 až 3 stupně nižší teplotu.

VIETE, ŽE... • VIETE, ŽE...

Celková osevná plocha jačmeňa bude o 250 tis. ha větší, ako roku 1973. Pšenice bude viacej o 50 tis. ha. Zmenší sa naproti tomu o ok. 70 tis. ha osevná plocha ovsy.

Dopravné fažnosti spôsobili, že boli určité nedostatky minerálnych hnojiv, ktorími zásobovanie sa však tento rok známe zvážilo. Tempo predaja minerálnych hnojiv je asi o 20% vyššie, ako na jar minulého roku. Boli podniknuté opatrenia smerujúce k zaisteniu dodatočnej dopravy a prijatá zásada usmerňovania dodávok hnojív priamo z továrne do vidieckej obchodnej siete. Napriek veľkej dynamike dodávok existujú obavy, že zvýšeny dopyt poľnohospodárstva po minerálnych hnojivách na jar t.r., môže nebyť plne uspokojený. Vyskytnú sa aj fažnosti v zásobovaní prostriedkami na ochranu rastlín. Dopyt poľnohospodárstva po ochranných prostriedkoch bude veľký, pretože po miernej zime možno očakávať zosílený útok škodcov rastlín.

Boli podniknuté kroky za účelom zvýšenia množstva prostriedkov na ochranu rastlín dodávkami z importu.

V porovnaní s uplynulým rokom poľnohospodárstvo bude mať k dispozícii priemerne o 10—20% větší počet strojov a náradia. Tak napr. poľných sečkovic bude o 10% viacej, traktorových kosačiek o 20%, obilných kombajnov o 8% (kombajnov Bizon o 15%), traktorových viazačov o 8% zberacích lisov o 10% viacej. Je to značný rast, hoci v pomere k potrebnám ešte stále príliš malý. Je však známe, že už boli podniknuté opatrenia smerujúce k značnému urýchleniu rozvoja priemyslu poľnohospodárskych strojov a výrobou zariadení pre poľnohospodársko-potravinársky priemysel.

Stroje a náradie, ktoré budú tento rok k dispozícii poľnohospodárstvu, dovolia zvýšiť stupeň mechanizácie základných poľných prác o ok. 70% v pomere k predchádzajúcemu roku.

V chemických závodach J. Dimitrova v Bratislavě vyrábají viac ako dvesto preparátov proti burine na poliach. Dodávanie poľnohospodárstvu tak širokého sortimentu herbicídov je možné hlavne vďaka iniciatíve pracovníkov Výskumného ústavu agrochemickej technológie, ktorí vznikol pri závodoch pred dvadsaťtmi rokmi. Výrobky ústavu sa výborne osvedčili, hlavne pri ochrane obilia, kukurice, cukrovej repy, ako aj vo vinohradoch. Niektoré z týchto výrobkov, ako bu-

rex, zeazin a metation sa vyznačujú veľmi vysokou účinnosťou.

Pracovníci ústavu budú naďalej živo reagovať na potreby poľnohospodárstva aj v sietnej pásťočnici. V roku 1976 začnú napríklad vyrábať zvláštny prostriedok na ochranu zemiakov pod názvom decemtion, dinoseb AC pre chemické ničenie buriny v obili, futex proti prázdnemu ovsu a inej burine v obili, ako aj rad ďalších herbicídov.

PRAGOPRESS

MENÍ SA PODNEBIE?

1950 ľadovce prestali cítať a na Zemi nastalo nové obdobie ochladzovania podnebia. Dokedy to bude trvať? Hrozí svetu invázia ľadovcov, to znamená zničenie celých zemských oblastí? Mienky sú rôzne. Poväčšine vedeči sa domnievajú, že v 21. storočí počasie sa bude iba málo lísiť od toho, ktoré máme dnes. Ale čo bude o tisíc rokov — nevieme...

KDÝBY NEBYLY CHALUHY...

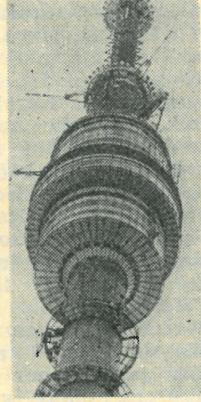
Sovětí vedeči zjistili, že chaluhy ve všech morích využívají pries 10 000 tun kyslíku za vteřinu. Je to 90% veškerého množství kyslíku vyrobeného rostlinstvem na naši zemekouli.

KRÁVY SKÁČOU

Novou sportovní disciplínu vymyslili vesničánky ve vsi nedaleko Saleburku: kravské dostihy. Olympijská budoucnosť je sice veľice pochybná, ale rekord již byl dosažen — skok pries překážku.

MAJÁK NAD MOSKVOU

Televizný věž v Ostankině je vysoká 538 metrov. K této výšce nutno pripočisti ještě pětimetrovou anténu. Kavárna Sedmé nebe (na snímku) se otočí jednou za hodinu, má dve poschody s restauračními miestnosťami — Zlatým a Stříbrným sálem.

Z KALENDÁRA NA — JÚL-ČERVENEC

Júl je mesiac žatvy. Zber obilia nesmienue oneskorovať, lebo sa zrno začne vysypávať a zároveň skrátime si čas potrebný pre iné požatevné práce. Ihneď po žatve polia vápnieme, zaorávame a robíme iné pestovacie úkony (bránime atď). aby sme zničili burinu. Dôležitou vecou je vysievanie strniskových medzikultúr.

V júli veľkú pozornosť musíme venovať chemickému boju s chorobami a škodcami rastlín a ovocných stromov. Na zemiakových poliach bojujeme s pásavkou zemiakovou a morom. Koncom vegetačného obdobia môžeme zničiť zemiakovú vňať (aj chemicky), čo obmedzi rozvoj chorôb a uľahčí vykopávanie zemiakov. Ničíme aj belásku ovocného na kapuste a repe.

Jablonce a hrušky postrekujeme proti prašivine. Nemôžeme zanedbať ani zvieratá, ktoré podľa potreby musíme prikrmoval zelenými krmivami. V júli je hlavné obdobie párenia oviec.

Nesmieme zabúdať ani na nákup hnojív vysievanych na jeseň.

Veľkú pozornosť musíme venovať výpravneniu polí.

Nemožno získať vysokú úrodu rastlín bez patričného obsahu vápna v pôde. Vapník je výživnou látkou pre rastliny, ale predovšetkým je činiteľom rozhodujúcim o chemických, biologických a štrukturálnych vlastnostiach pôdy.

Ked je pôda nadmerne kyslá, hromadia sa v nej zásoby hliníka, mangana a železa. Keď je ich príliš veľké množstvo, sú škodlivé; napr. znižujú využívanie fosforečných hnojív. V príliš kyslej pôde rastliny horšie využívajú aj dusík, draslík, horčík a niektoré mikroskopické čiastočky.

Kyslá reakcia brzdí rozvoj biologického života v pôde. V týchto podmienkach je obmedzená činnosť užitočných mikroorganizmov. V dôsledku toho pomalsie sa rozkladajú organické hnojivá a pomalsie sa vytvára prst.

Nedostatok vápnika oslabuje trvanlivosť hrudiek zeme. Na kyslej pôde sa ľahko vytvára škrupina, čo zhoršuje prístup vody a vzduchu ku koreňom rastlín.

Všetky tieto záporné následky nedostatku vápnika môžeme odstrániť (buď k nim nepripustiť), pomocou výpravnenia pôdy. Tento úkon musíme z času na čas opakovať, lebo zásoby vápnika sa v pôde neustále zmenšujú pre jeho intenzívne využívanie rastlinami buď vyplachovanie vodou.

Z výskumov vojvodských chemicko-poľnohospodárských staníc vyplýva, že väčšina pôdy v Poľsku má kyslú alebo veľmi kyslú reakciu. Všetky kyslé pôdy treba výpnúť a to tak pôdy hlinité, ako aj ľahké. Nie je správny názor, že piesočnaté pôdy by sa nemalo výpnúť. Dávky výpenatých hnojív by mali byť o to väčšie, o čo kyslejšia je pôda. Výška dávok týchto hnojív a ich druh závisí od súdržnosti pôdy. V tabuľke, ktorú na záver uverejňujeme, sú uvedené orientačné dávky hnojív v čistej zložke. Aby určil dávku hnojívá v tovarovej mase, musíme podeliť dávku odporúčanú v tabuľke percentným obsahom čistej zložky v používanej hnojive a takto získaný výsledok násobiť číslom 100. O stupni kyslosti pôdy informuje reakcia pôdy, ktorá je zobrazená pomocou symbolu pH (čím je nižšie číslo pH tým je pôda kyslejšia). Kyslosť pôdy môžeme si zmerať aj sami pomocou tzv. kyslomera (indikátora) alebo využiť pre tento ciel pôdne mapy, ktoré sa nachádzajú na obecných úradoch.

Výpenaté hnojivá možno všeobecne podeliť na: — hnojivá obsahujúce výpnik v podobe uhličitanu (CaCO_3) — hnojivá obsahujúce výpnik v podobe kysličníka (CaO)

Uhličité (tlenkové) hnojivá pôsobia energickejšie, preto sa hodia najmä pre odrysanie pevnnejších pôd.

Výpenaté hnojivá možno vysievať v rôznych obdobiah: po žatve, na jeseň a v zime. Avšak najvhodnejšie je obdobie po žatve — výmenie na strniskách. Ide o to, že výpnik pôsobí rýchle a efektívne iba vtedy, keď je dobre vymiešané so zemou. Práce na poli, ktoré vykonávame po žatve — plytká orba, bránenie, kultivátorovanie a pod. zaisťujú dobre vymiešanie použitých výpenatých hnojív. Na strniskách môžeme vysievať všetky druhy výpenatých hnojív lebo máme dosť veľký časový odstup medzi výpnením a siatím rastlín.

Pole môžeme výpnúť aj na jeseň pred jesennou orbou. Aby sme lepšie vymiešali hnojivo bude dobré, keď po vysiate výpná, ešte pred orbou urobíme kultivátorovanie.

Potreba výpnenia	Forma výpenatého hnojiva	Orné pôdy			Lúky a pastviny na minerálnych pôdach
		Fahké	stredne	ťažké	
Nevyhnutné	CaO CaCO_3	do 4,5	do 5,0	do 6,0	do 5,0
Odporučané		25	35	50	35
výpnenie		4,5-5,0	5,0-6,0	6,0-7,0	5,6-6,0
Výpnanie	CaO CaCO_3	15	20	30	25
obmedzit		viac	viac	viac	viac ako 6,0
	CaO CaCO_3	5,5	6,0	7,0	—

Na všetkých kontinentoch deti si vyžadujú tú istú starostlivosť, nežnosť a opateru. Ale nie všade deti môžu byť šťastné, mať pokojný domov a nie všade majú zaistenú školu a zábavu, chlieb a lieky... V mnohých krajinách ešte stále musia hľadiť na následky vojny, hynúť a hľadať.

Im a všetkým deťom pod každým nebom želáme na ich sviatok slnečné detstvo, lásku, starostlivosť opateru a to všetko, čo musí vyplývať z mieru na našej Zemi.

ON

Mnohé ženy vratia, že najlepšie sa majú muži. Majú ľahký život, bez varenia, prania, rodenia a starostlivosti o deti. Obdareni fyzickou silou musia — na svoje šťastie — menej využívať tieto „silové rezervy“. Avšak osud mužov nie je až tak závideniahodný. Prečo? Pripomeňme fakty:

Muži žijú priemerne kratšie ako ženy. Vyplýva to zo súmotnej biologickej defermínovanosti. Mužské pohlavie je totiž biologicky slabšie. Muži sú menej odolní už v momente počatia. Na 100 spontánnych potratov ženských plodov, pripadá až 120 mužských. Preto hoci sa rodí viac chlapcov ako dievčat, oveľa viac ich aj zomiera po narodení. Nadbytok mužov úplne zaniká vo vekových skupinách nad 30 rokov. Vo veku nad 50 rokov je mužov rozhodne menej. Stačí keď si uvedomíme, že na 100 storočných životov pripadá 75 žien a len 25 mužov. Polovica 65-ročných žien, to sú vdovy, zatiaľ čo iba 25% mužov v tomto veku je vdovcami. 72% žien 70-ročných oplakáva už svojich mužov, zatiaľ čo iba 38% mužov v tomto veku pochovalo už svoje manželky...

Muži častejšie chorlavejú. Množstvo onemocnení, ktorým podliehajú muži, je dvakrát väčšie, ako počet ochorení, ktorým podliehajú ženy. Trikrát častejšie muži dostávajú žaludočné vredy, pätkrát častejšie srdečné záchvaty a až 30-krát častejšie choroby krvného obehu. Častejšie ako ženy sú náhylní na alergie, kožné choroby, choroby dýchacích ciest a nákažlivé nemoci. Častejšie podliehajú stressom a depresiám. Sú citlivejší na bolesti...

ONA

Zeny odehrávají stále dôležitejšiu úlohu ve společenském životě našej země. Stačí, srovnáme-li určité údaje. V roce 1951 bylo v socialistickém sektoru zaměstnáno 4,4 milionu žen. To znamená, že 41,3 procenta všech zaměstnávých jsou ženy.

Zeny zcela ovládly taková odvětví jak zdravotnictví, sociální péči a tělovýchovu. Feminizace tohoto oboru překročila již 80 procent.

Také v bankách a pojistovnách, osvětových, vědeckých a kulturních zařízeních a v obchodech převažují ženy. V úřadech a soudnictví počet zaměstnaných žen překročil 60 proc. V zemědělství je procento zaměstnaných žen ještě vyšší. A z roku na rok roste.

... Zvláštne vyznamenanie odovzdali v Taliansku matke, ktorá porodila už 14. diefa. V umeleckých kruhoch ju poznajú ako „ženu bez chrbitice“; je to cirkusová umelkyňa, ktorá predvádzala neobvyklé pózy vlastným telom.

Pre šikovné mamičkiné ruky celkom iste to nebude žiadna veľká starosť upiesť pre svoje detičky pekné vlnené šatôčky (v originálnej bielej zdobenej farebnymi kvietkami), alebo ušiť šatôčky a ozdobit ich peknou výšivkou.

SNIMEK. H.I.K.

kladá ucho ke klíčovej dírce vedečich koupeľny, v niž zpívá mladá, hezká dívka.“

(„PUNCH“)

čí, aby pouvažoval o následkoch riadenia auta v opilom stave a o geniálnom nápade.

„Čím víc žena miluje svého muže, tím víc koriguje jeho vady. Čím víc muž miluje svoju partnerku, tím snaději jí odpouští její vady a nesnaží se je odstranit. Aby manželství bylo podařené a šťastné, je zapotřebí pouze jedno: aby žena milovala více.“

(DR. CYRIL BURT, PROF. PSYCHOLOGIE MA LONDÝNSKE UNIVERSITÉ)

„BB“

Paríž: Brigitte Bardotová (39) má ešte svoju cenu. A to veľmi vysokú: 1,2 milióna dolárov jej ponúkli za 10 speváckych vystúpení v novootvorenom podniku v Las Vegas (USA). BB ponuku prijala.

* * *

„Nie, nepripomínam si už prvúho muža, ktorý ma pobozkal. Skôr on sa na to pamätá.“

(Z INTERVIEW S BRIGITTOU BARDOTOVOU)

Z AMOROVY LOUČKY

„Každý človek prožívá trojí mládí: těla, srdce a rozumu. Naneštěstí nikdy současně.“

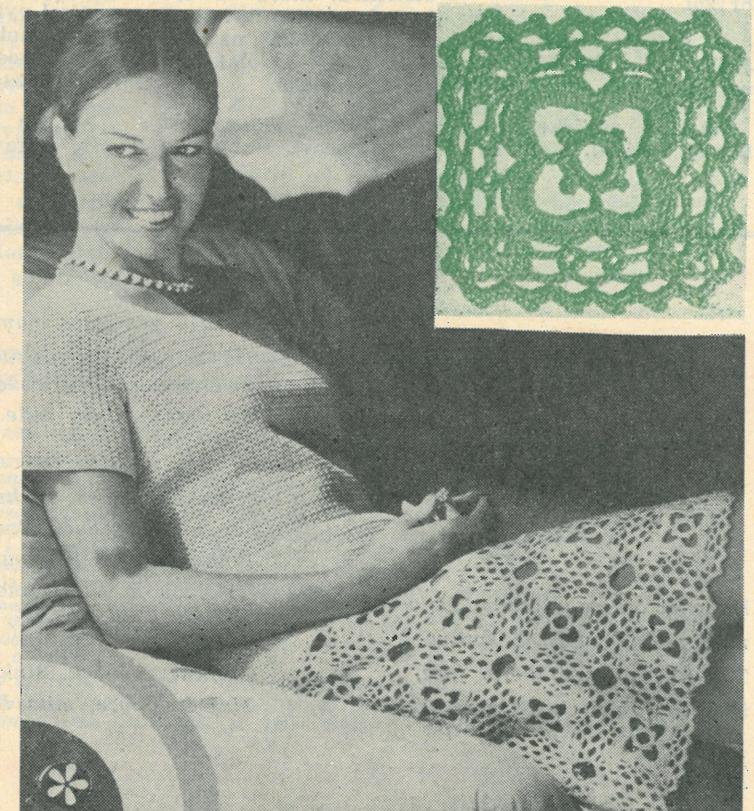
(FENELON)

„Skutečným milovníkem hudby je ten muž, ktorý při-

... Už počas svadobnej cesty utiekol od svojej manželky istý grécky študent. Ihneď zašiel za svoju priateľkou, s ktorou sa urýchlene oženil. Pred súdom bigamista vysvetľoval, že jednoducho nemôže žiť ani bez jednej, ani bez druhej ženy. Súd mu vymeral osem mesiacov absolútnej izolácie.“

... Henryk K. z Gliwic rialdil v opilom stave svoju Syrenku a havaroval na stipe pri ceste. Potom utekal k najbližšiemu telefónu a zahľásil VB (MO), že pred párom hodinami mu ukradli auto. A tak si „zarobil“ dva a pol roka väzenia, čo mu asi sta-

Tento rok v lete nadalej sú moderné pleteniny. Platí tu tá istá línia a tie isté farby ako v odevoch šitých z látok. Model, ktorý sme pre vás vybrali je to efektívna sukňa pletená rôznymi stehmi z mäkkej vlny.

30
rokov
PL'R

VĚDÁKA TI

Nám tvoja bieda hojnosť priniesla
a jedál plné stoly.
Ty svoju krv si preliala,
aby sme šťastní boli.

Do boja šla si, aby raz
budúcnosť naša smelá
vzlietla až hore ku hviezdam
za to ti vďaka vrelá,
ty slávna robotnícka trieda!

TY RODNÁ ZEM MOJA

PILNE SA UČ, DO SRDCA VLOŽ
TIETO KRASNE SLOVÁ:
MILUJEM TA NADOVŠETKO,
TY RODNÁ ZEM MOJA!

VONIAŠ MLIEKOM, CHUTÍS MEDOM,
TEPLÁ JE HRUD TVOJA.
V CELOM SVETE NAD TEBA NIET,
TY RODNÁ ZEM MOJA.

Bol raz jeden chlapec, ten chlapec sa voval Jožko, a ten Jožko mal mnoho stoličiek.

Vari to bol stolár?

Ech, kdežby, nebol to stolár.

Tak kde nabral toľko stoličiek?

Kde nabral — tam nabral. Jednu mu kúpila babka na narodeniny a tie ostatné mu narástli v ústach.

Stolička, ktorú mu kúpila babka, bola maličká, biela. A stoličky, ktoré mu narástli v ústach, boli tiež maličké, biele.

Na stoličke, ktorú mu kúpila babka, Jožko sedával.

A stoličkami, ktoré mu narástli v ústach, hrýzol.

A počujte, aký ten Jožko bol. Stoličky si nešetril.

Na tej stoličke, na ktorej sedával, stále sa

knísal. Darmo mu hovorila mamička: — Neknís sa, Jožko, na tej stoličke, celú si ju vykníšeš, zlomí sa ti. Jožko sa knísal ďalej.

A tie stoličky, ktoré mi hrýzol, si neumýval. Darmo mu hovorila mamička: — Umývaj si, Jožko, tie stoličky, lebo sa ti pokazia, budú ťa boľieť. Jožko si stoličky neumýval ďalej.

A čo sa stalo? Stalo sa to, čo prepovedala mamička.

Stolička, na ktorej Jožko sedával, sa vyknísal a zlomila.

A stoličky, ktorími Jožko hrýzol, sa pokazili a začali jožka boľieť.

— Čo mám robiť so stoličkou, ktorá sa vyknísal a zlomila? Veď sa teraz nedá na nej sedávať — zvolal nešťastný Jožko.

— Musíš ju zanesť k stolárovi, aby ju

UŽ O MESIAC, 22. JÚLA BUDEME VŠETCI OSĽAVOVAŤ SVIAZOK OBRODENIA POLSKA, KTORY TENTO ROK PRIPADÁ NA 30. VÝROČIE PLR. PRI TEJTO PRÍLEŽITOSTI SA V CELEJ KRAJINE BUDÚ KONAŤ SLÁVNOSTI, KTÓRYCH SA ZÚČASTNÍ AJ ŠKOLSKÁ MLÁDEŽ. UVEREJŇUJEME TRI PRÍLEŽITOSTNÉ BÁSNE, KTORE MOŽETE PREDNIESŤ.

PIESEŇ O MIERI

ROZZVUČ SA, PIESEŇ, O MIERI
A PRELET ČELÝM SVETOM.
DAJ ŠTASTIE VŠETKÝM DOSPELÝM
A ÚSMEV MALÝM DEŤOM.

CHVÁL PRÁCU ČESTNÝCH ĽUDSKÝCH
RÚK

A UM, ČO STVORIL DIELO,
A MIER A VOLNOSŤ NÁRODOM
CHRÁŇ ODVÁŽNE A SMELO.

KEĎ VŠETCI, ČO CHCÚ V MIERI ŽÍT,
NA SVETE RUKY SPOJA,
PORAZIA TÝCH, ČO SO ZBRAŇOU
VŽDY DO BOJA SA STROJA.

1. JÚN 1974

Dovoľte, aby sme vám k tohoročnému Medzinárodnému dňu detí z celého srdca blahoželali a poslali veľa veľa úprimných pozdravov! Veríme, že ste zažili deň plný radosti, veselosti, zabavy a hier. Tak je to dobre a keď bý tak bolo už všade na celom svete! Vážte si svoju drahú socialistickú vlast a svedomitým učením i ostatnou prácou usilujte sa vyrásť na statočných, čestných, odvážnych, skvelých ľudí.

JANA KOČIANOVÁ

Spevácka činnosť tejto poprednej interpretky populárnej hudby je v poslednom období spojená s pracovným programom Karla Gotta a Orchestra Ladislava Štaidla, v ktorom pôsobí — aj s Jitkou Zelenkovou — ako sólistka. S týmto uznávaným spevákom a skvelým orchestrom vystupuje doma i v zahraničí a obohacuje tak svoje znalosti o cenné a nenehoditeľné skúsenosti. Všetci spomínani interpreti využívajú prestávky medzi zahraničnými zájazdmi na nahrávanie v rozhlasových a televíznych štúdiách a na turné po ČSSR.

Čo hodlá pripraviť pre svojich priaznivcov v tomto roku?

Bude naďalej spolupracovať s Gottom a jeho orchesterom, rada by naspevila niekoľko nových titulov s Novým tradicionálom a predovšetkým by chcela zostaviť vlastný program so svojou skupinou. Predpoklady na to, aby jej práca v takejto podobe mala úspech, tu sú. Verme, že sa jej túto myšlienku podarí čo najskôr realizovať.

MIMORIADNA SPRÁVA

Na známosť sa všetkým dáva mimoriadna zvláštna správa:
Tak ako vždy v tomto čase,
školský rok sa končí zase.

Cakajú nás staré mamy,
jazerá a pri nich stany,
dva mesiace v prírode,
na horách i pri vode.

S láskou nesiem kytku veľkú
pre súdružku učiteľku.
Bola pre nás druhou mamou,
láskaou a ustráchanou.

Zmlkne zvonček. Slnko volá:
Maj sa dobre, milá škola!

Oddýchni si, abeceda!
Do videnia, druhá trieda!

MILÍ MLADÍ ČITATELIA

VESELÉ A SLNEČNÉ PRÁZDNINY, PLNÉ ZAUJÍMAVÝCH DOBRODRUŽSTIEV O AKÝCH SNIVATE, VÁM ŽELÁ VÁS ČASOPIS

ŽIVOT

Veterinár

WŚCIEKLIZNA (3)

BYDŁO

Tu niekiedy występuje niepokój i podniecenie. Na pastwisku bydło ryje nogami, napada na inne bydło. W obozie staje się lekki, starą się urwać z lancucha, często prac na ścianę lub żłob lamy rog. Między napadami zachowuje się normalnie. Większość krów wydaje ochrypły ryk. Bardzo często jednak obraz choroby jest mniej charakterystyczny. Zwłaszcza podrażnienie bywa mało wyraźne, tak że często bywa niezauważone. Ale wkrótce następuje trudność w polykaniu.

niu, osłabienie zadu, a krowy często padają na ziemię. Tu choroba kończy się śmiercią pod koniec pierwszego tygodnia wśród objawów ogólnego porażenia.

OWCE — KOZY

U tych zwierząt wścieklizna ma przebieg podobny jak u bydła. Również i tu podniecenie często nie występuje lub trwa krótko. Chorze owce obliżują ukąszone miejsce, często siąkają nosem, wyciągają głowy i szerszą zęby. Choroba owiec trwa zwykle 3–5 dni.

SWINIE

Choroba zaczyna się prawie zawsze wyraźnym podnieceniem, cechującym się ryciem ściółki, zakopywaniem, bieganiem w kolo. Po wystąpieniu porażenia zwierzęta padają w ciągu 2–4 dni.

Wścieklizna z reguły trwa 4–7 dni, jednak w rzadkich wypadkach może trwać 2 dni lub przeciągać się do 3 tygodni. Zwykle doprowadza do śmierci, gdyż jeżeli wystąpiły już objawy wścieklizny, zahamowanie rozwoju schorzenia, a tym bardziej wyleczenie jest niemożliwe. Pomyślne wynik daje leczenie ran po ukąszeniu, ma ono na celu niedopuszczenie do rozwinienia się wścieklizny przez usunięcie zarazka. Jednym z najskuteczniejszych sposobów jest doprowadzenie do obfitego krvawienia rany i użycie środków odkażających (jodyna). Jeżeli to jest możliwe, należy ranę wypalić albo wyciąć dookoła. Takie postępowanie zastosowane w ciągu pierwszych 15 minut po ukąszeniu z reguły wystarcza dla niedopuszczenia do wystąpienia wścieklizny. Zastosowania powyższego nie

zwalnia nas od obserwacji zwierzęcia i poddania go szczepieniu.

Zwierzęta domowe można zabezpieczyć przed wścieklizną przez szczepienie. Warunkiem osiągnięcia dobrych wyników jest szczepienie we właściwym czasie, ponieważ odporność występuje dopiero w kilka dni po ukończeniu szczepienia. Zapobiegawcze szczepienia ochronne stosuje się prawie wyłącznie u psów. Mają one na celu zmniejszenie niebezpieczeństwa zarażenia się wścieklizną ludzi. Stosownie do zarządzeń sanitarno-weterynaryjnych zwierzęta wściekle należą zabijać, a podejrzane o chorobę oddać na 2 tygodnie na obserwację. Taka obserwacja może być przedłużona do 3 miesięcy. Mięso i mleko zwierząt chorych na wściekliznę nie może być przeznaczone do spożycia.

HENRYK MĄCZKA

Prawnik

WYWŁASZCZENIE NIERUCHOMOŚCI (2)

Odszkodowanie nie należy się za budowle, urządzenia, plantacje lub ulepszenia nowo zaprowadzone oczywiście w celu uzyskania wyższego odszkodowania. Właściciel nieruchomości może jednak na własny koszt zabrać przedmioty, za które nie należy się odszkodowanie.

Za wywłaszczoną nieruchomość stanowiącą gospodarstwo rolne, hodowlane lub ogrodnicze ubiegający się o wywłaszczenie obojętny jest na żądanie właściciela dostarczyć mu zamiast odszkodowania pieniężnego w miarę możliwości nieruchomość za-

mienną odpowiednią ze względu na jej charakter, wyposażenie i położenie oraz ponieść koszty przeniesienia budynków z nieruchomości wywłaszczonej na nieruchomość zamianową lub na inną nieruchomość nie podlegającą wywłaszczeniu, jeżeli to przeniesienie jest niezbędne i gospodarczo uzasadnione, albo ponieść koszty wybudowania nowych zabudowań, jeżeli koszty ich budowy będą niższe od kosztów przeniesienia zabudowań znajdujących się na wywłaszczonej nieruchomości lub gdy w przepisach prawa budowlanego wznowienie zabudowań w ich dotychczasowej postaci nie jest dopuszczalne.

Wartość nieruchomości zamiennej powinna odpowiadać wartości nieruchomości wywłaszczonej. Różnice wartości nieruchomości wyrównywają się w pieniądzu. Termin spłaty tej różnicy przypadającej na rzecz Państwa względnie na rzecz właściciela ustala naczelnik powiatu.

Suma pieniężnego odszkodowania za nieruchomości stanowiącą gospodarstwo rolne, rybne, hodowlane lub ogrodnicze jest płatne w ciągu 3 miesięcy od dnia, w którym decyzja ustalająca odszkodowanie stała się ostateczna. Odszkodowanie za straty w zasiewach, uprawach i plonach jest płatne do 30 dni od dnia wydania decyzji.

Nieco inaczej uregulowane są zasady odszkodowań za wywłaszczone nieruchomości i budynki w miastach. Zainteresowanych w tym zakresie odsyłamy do tekstu ustawy.

O wywłaszczeniu i odszkodowaniu orzeka naczelnik powiatu właściwy ze względu na położenie nieruchomości w toku postępowania zainteresowanego prawo w ciągu 14 dni od dnia doręczenia zawiadomienia, obwieszczenia lub w ciągu 21 dni od daty wywieszenia o wszczęciu postępowania przeglądać w urzędzie powiatowym wniosek o wszczęcie

postępowania wraz z załącznikami oraz zgłaszać wnioski.

Decyzję o wywłaszczeniu wydaje naczelnik powiatu po przeprowadzonej rozprawie. Od decyzji tej strona i osoba zainteresowana może w terminie 14 dni wniesć odwołanie. Termin do wniesienia odwołania liczy się od dnia doręczenia decyzji lub od upływu tygodnia od dokonania obwieszczenia.

Przychody właścicieli nieruchomości z tytułu ceny sprzedaży lub odszkodowania wypłaconych w wywłaszczeniu większe są od podatku dochodowego. Nabycie praw majątkowych (np. prawa własności częściowej) nie podlega podatku od nabycia praw majątkowych. Podania, pisma, protokoły oraz dokumenty sporządzane w związku z postępowaniem wywłaszczeniowym wolne są od opłaty skarbowej.

WITOLD FERFET

Zuzka

PLNENÉ ZEMIAKOVÉ REZNE

Rozpočet: 400 g zemiakov, 100 g krupicovej múky, 40 g cibule, 40 g masti, 350 g plútoku, 80 g masti na vyprážanie, soľ, 80 g žemli.

V kožke uvarené zemiaky očistíme, pretrieme, posolíme, pridáme múku a vypracujeme cesto. Na masti zapeníme pokrájanú cibuľu, pridáme zomle-

té plútka, soľ, popräzime, prilejeme trochu vody a dusíme. K uduseným plútkom primiešame namočené, vytlačené zemly. Zemiakové cesto rozvalkáme, pokrájame na rovnaké štvorce, ktoré plníme plútkovou plnkou. Okrajé stláčime, aby plnka nevypadla, sformujeme na rezne a v borúcom tuku vyprážame.

Podávame so špenátom, kyslou kapustou alebo šálatom.

MRVENINA

Rozpočet: 4 vŕaciej osolenej vody dáme očistenú, pokrájanú zeleninu, zemiaky, kapustu, cesnak, cibuľku, rascu a varíme. Z múky urobíme cesto a potrhamo ho na malé hrčky. Keď sú zelenina a zemiaky mäkké, hrčky zavaríme do polievky. Slaniku pokrájame na drobné rezančky, opečieme, pridáme trochu červenej papriky a vlejeme do polievky. Mrveninu môžeme varíť aj bez kapusty.

Do vriacej osolenej vody dáme očistenú, pokrájanú zeleninu, zemiaky, kapustu, cesnak, cibuľku, rascu a varíme. Z múky urobíme cesto a potrhamo ho na malé hrčky. Keď sú zelenina a zemiaky mäkké, hrčky zavaríme do polievky. Slaniku pokrájame na drobné rezančky, opečieme, pridáme trochu červenej papriky a vlejeme do polievky. Mrveninu môžeme varíť aj bez kapusty.

SIBÍRSKE PEMENY

Rozpočet pre 4 osoby: 200 g krupicovej múky, 1 vajce, 20 g umelého tuku, voda, soľ, 200 g hovädzieho mäsa, 200 g bravčového mäsa, cibuľa, mle-

té čierne korenie, 60 g masla.

Z múky, tuku, vody a soli vypracujeme mäkké rezancové cesto, ktoré necháme prikryté 30 minút stáť. Hovädzie a bravčové mäso zomelieme s cibuľkou, pridáme korenie, soľ, trošku vody a rozmiestame. Cesto vyvalkáme asi na 2 mm hrubku, povykrajujeme väčšie kolieska, do prostriedku dámé mäsovú plnku, preložíme, kraje zatlačíme a vo vriacej slanej vode varíme (varíme asi 10 minút). Uvarené vyberieme, preplákneme vlažnou vodou, necháme odkvapkať, dámé na teplé tanieri a polejeme rozosteným maslom alebo hustou sladkou smotanou.

ŽIVOT
CZASOPISMO
SPOŁECZNO
KULTURALNE

Ukazuje się
do 15 każdego
miesiąca

NEVIETE SI PORADIŤ S RÓZNYMI ŤAŽKOSŤAMI A ZÁLEŽITOSŤAMI, KTORÉ VÁS ROZČULUJÚ? NAPIŠTE NÁM NA ADRESU: REDAKCIA ŽIVOT, 00-372 WARSZAWA, UL. FOKSAL 13, ODPOVIEME VÁM A PORADÍME NA STRÁNKACH NÁŠHO ČASOPISU ALEBO LISTOM.

Organ Towarzystwa Kulturalnego Czechów i Słowaków w Polsce redagują: ADAM CHALUPEC — redaktor naczelný, Marian Kaškiewicz — z-ca red. nacz. oraz społeczne kolegium redakcyjne w składzie: František Bednarek (Nowa Biala), Augustin Bryja (Lapsze Wyżne), Mirona Cižíkova (Zelów), Józef Gribáč (Podwilk), Józef Grigák (Niepolomicz), Vladimír Hess (Lublin), Bronislav Knapčík (Mikołów), Ján Kovalík (Zubrzyca Dolna), Ján Králik (Krempachy), Wacław Luśniński (Zelów), Lídia Mšálková (Zubrzyca Góra), Lídie Mundilová (Kuców), Ignáč Nižník (Myślenice), Alžbeta Stojowska (Warszawa), František Svetlík (Lipnica Mała), Jan Svientek (Pieklińsk), Ján Šperlinga (Warszawa), Růžena Urbanová (Gesiniec), Žofia Vasilek (Lapsze Niżne), Valerie Wojnarowska (Warszawa), Andrej Vojtas (Jurgów).

Tłumaczeniem i korektą jęz. czeskiego — Valerie Wojnarowska. Tłumaczeniem na jęz. słowacki — Alžbeta Stojowska. Weryfikacją stylistyczną tekstów słowackich — Ján Kacviński. Korekta jęz. słowackiego — Ján Šperlinga. Red. — Leonard Kühn. Oprac. graf. — Helena Ivicová-Kučková.

Nadsyłanych rękopisów, fotografii i rysunków redakcja nie wraca. Wydawca: Wydawnictwo „Współczesne” RSW „Prasa - Książka - Ruch”, 00-480 Warszawa, ul. Wiejska 12, tel. 28-24-11.

Adres redakcji: 00-372 Warszawa, ul. Foksal 13. Tel.: 26-44-49, 26-04-55, 26-42-57.

Cena prenumeraty krajowej: rocznie — 12 zł; półrocznie — 6 zł; kwartalnie — 3 zł. Prenumeraty przyjmowane są do dnia 10 každego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty. Prenumerata na kraj dla czytelników indywidualnych przyjmuje Urzędy Pocztowe oraz listonosze. Wszystkie instytucje państowe i społeczne w miastach, zamawiają prenumeratę wyłącznie za pośrednictwem Oddziałów i Delegatur RSW „Prasa-Książka-Ruch”. Pozostałe — mające siedzibę na wsi lub w innych miejscowościach, w których nie ma Oddziałów i Delegatur — zamawiają prenumeratę za pośrednictwem Urzędów Pocztowych.

Prenumeratę na zagranicę przyjmuję: RSW „Prasa-Książka-Ruch”, Biuro Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych, ul. Wronia 23, 00-840 Warszawa. Konto Nr 1-6-100024. Cena prenumeraty dla zagranicy jest wyższa od prenumeraty krajowej o 40%.

Oddano do składy 4.V.74 r. Numer zamknięto 28.V.74 r. Druk Prasowe Zakłady Graficzne RSW „Prasa-Książka-Ruch”, 00-375 Warszawa, ul. Smolna 10. Zam. 670. N. 3840. W-53.

Psychozábava

JMÉNO VĚSTÍ

JAN: JMÉNO PROSTÉ, JASNÉ, DORÉ, UPŘÍMNÉ, JEDNOLITÉ NEBO TAKÉ MNOHOVÝZNAMOVÉ, NEKLIDNÉ, NACHOVÉ.

Nejčastěji blondýn, vzácněji brunet. V dětství bývá slabý a stonavý, náhylný k revmatismu, který zůstává na celý život a působí srdeční potíže. Janové bývají často leváci. Postava prostrední, štíhlá nebo plnoštíhlá. Obličeji podlouhlý s pravidelnými rysy, hezký. Schopný a pracovitý, často umělecky nadaný (zpěvák, grafik, herec, spisovatel, ale i mechanik a plánovač). Od raného dětství se zajímá o vše kolem sebe. Hodně čte, navštěvuje divadla, operu, má vlastní bohatou knihovnu. Je jemnocitný, subtilní, k ženám ohleduplný. Poněkud uzavřený, mlčenlivý, citově založený. Nesnáší hrubost, fales, pokrytectví. Má hodně přátele, pečlivě si je vybírá, je náročný. Jak dosívá, stává se domyslivý, sebejistým a apodiktickým. Kritizuje kamarády a kamarádky, učitele, spisovatele a vůbec všechny. Rád mívá poslední slovo. Nerad dává za pravdu jiným. Pokud má starší sestru (nemluvě o mladší) je jejím miláčkem. Pouze jeho matka, střízlivá, praktická žena, dokáže ho kritizovat a vrátit do všedního života. Jí jediné ustoupí. Avšak matku ztratí dříve než otce, s níž není právě zadobře. Žení se dost pozdě, manželka je zcela poslušná. Kromě svého povolání a řady zájmů, výborně vaří. Někdy se stává slavným a vydělává velké peníze. Nedožívá se vysokého věku (infarkt, rakovina). Celkem je člověkem kladným, ačkoliv poněkud těžkým v soužití s jinými lidmi.

TADMIR

SNĀR

VERÍTE SNOM? NIE? ANI MY NEVERIME, ALE PREDSA KAŽDÝ Z NÁS SA NIEKEDÝ POZRIE DO SNĀRA, AJ KED TO POKLADA ZA PREDSUDOK NÁSICH BABÍČEK. KOUCNE, VED JE TO IBA ZÁBAVA. TAK TEDA, KED SA VÁM SNÍVA:

Kompas — pôjdeš do sveta
Kožušník — niečo prijemné
Krabica nosí — zahrabeš svoje šťastie
Kravské mlieko — tvoje zdravie nie je najlepšie
Krabí vidieť — čoskoro sa budeš lepšie cítiť
Krčma — chŕan sa pred vásňou
Kŕmit zvieratá — dobrá správa
Kremčen — budeš jednať s tvrdohlavými ľuďmi
Krst — bude sa ti dobre vodiť
Krstitelnica — manželské požehnanie, šťastie
Krieda — budeš mať dlžoby
Križovatka, byt na nej — nemôžeš sa rozhodnúť
Krik počut — budú ta ohozárať
Krokodil — si obklopenej zlými ľuďmi
Kuľhat sám — pripravíš si dobrú povedst — iných vidieť — dostaneš sa do neprijemnosti
Kurín — dobré vyhliadky — rebrík na ňom vidieť — blahobyt
Kurie oka — smrť
Kvočka, vidieť ju — veľké šťastie

